1 Lietuvos Nacionalinė M.Mažvydo Biblioteka

MŪSŲ KELIAS

Lietuva Tėvynė mūsų...

LITHUANIAN NEWSPAPER „OUR WAY" ✦ AUTHORIZED BY EUCOM HQ, CIVIL AFFAIRS DIVISION

Nr. 16 (128) IV metai — LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS — Dillingen/D., 1948 m. balandžio 15 d.

Šešėliai nyksta

Tamsa, kuri gaubia mūsų tautos tragedija, pamažu pradeda nykti, ir jau pastebime šen bei ten prošvaisčių.

Nuo pat JV prezidento Roosevelto pareiškimo mūsų Amerikos lietuvių delegacijai po mūsų tėvynės užgrobimo iki pat šių metų nebegirdėjome nė vieno atsakingo valstybės vyro pareiškimo, liečiančio mūsų ir kitų anksčiau pavergtų tautų tragediją. Atrodė, kad mūsų kraštas, likęs už geležinės uždangos, pasauliui nustojo egzistavęs, nors kai kurie faktai rodė, kad nesame pamiršti — mūsų pasiutinybių tolimesnis pripažinimas ir nepripažinimas padarytojo mums smurto de jure. Bet mes visą laiką gyvenome baimę, kad ir šie paskutinieji mūsų vilties stulpai vieną dieną neišnyktų.

Mūsų šauksmai nuaidėjo lyg dykumose, be atgarsio. Tik kartais koks Maskvos apšauktas laikraštis išdrįsdavo apie mūsų tragediją atsargiai užsiminti. Mūsų prašymai, skundai ir protestai dingo archyvuose — ir vėl tyla. Kalbant su mūsų globėjais, tie mūsų atstovus ramindavo, tikindavo, esą, reikia palaukti, kol ateis laikas. Mūsų tėvynės ir kitų pavergtų kraštų likimas nesąs pamirštas. Tuo tarpu vyko tautos ir jos ūkio naikinimas ir neatsirado nė vieno krašto, kuris būtų dėl mūsų viešai pasisakęs tarptautiniame forume. Trejų metų tyla baigė sugriauti mūsų tikėjimą į gerą laisvojo pasaulio valią, ir tie tautiečiai, kurie dar nebuvo tikėjimo praradę, buvo laikomi svajotojais.

Pagaliau pradeda kai kurios aplinkybės aiškėti. Buvusios padėties vaizdelį mums nupiešia buv. JAV užsienių reikalų ministeris Cordell HULL savo memuaruose. Jis, apibūdindamas buv. prezidento Roosevelto politiką, tarp kita, rašo: „Dėl Lenkijos ir Baltijos valstybių prezidentas pareiškęs, jis, susitikęs su Stalinu, prašysiąs jį neužsidaryti pagrindiniams etikos dėsniams. Jis žadėjo Stalinui pareikšti, kad nei JAV, nei Didžioji Britanija nenori dėl Baltijos valstybių su Rusiją kariauti, bet Rusiją dėl savo interesо ir atsižvelgdama į savo tarptautinę padėtį, padarytų teigiamą veiksmą, jei sutiktų apytikriai praslinkus dvejiems metams po karo pabaigos Baltijos valstybių tautoms leisti laisvai apsispręsti. Nors Rusija esanti pažiūros, kad savo laiku daryti rinkimai esąs galutinis sprendimas, kitas pasaulis yra kitos nuomonės."

Reikia manyti, kad Roosevelt, susitikęs su Stalinu, tą savo nuomonę bus pareiškęs, bet tuo ir baigėsi diskusijos tuo klausimu. Ir mums aišku, kad dėl tų mažų valstybių ir tautų didiesiems atrodė net neverta pykdyti savo didįjį sąjungininką, kuris, ir be to, jo padaryto nusikaltimo nemint, turėjo begales priekaištų savo sąjungininkų atžvilgiu ir juos visiškai nustūmė į defensyvą. Vakarų Sąjungininkai vis dar tikėjo Kremliaus diktatorių gera valia, jų žodžiais, nevertino jų darbų, kol pagaliau raudonasis gaisras išsiplėtė iki pat Vakarų demokratijų vartų. Tik to gaisro pošvaistės išbudino juos iš miego.

Neseniai JAV prezidentas Trumanas, kaip aukščiausias tos šalies reprezentantas, priminė pasauliui ir Rytų sąjungininkui, kad dar yra ir Baltijos valstybių klausimas. Dokumentų apie bolševikų-nacių sąjungos slaptas sutartis pasauliui užkariauti paskelbimas iškėlė tų kraštų pavergimo klausimą į politinę areną. „Die Neue Zeitung", kovo 23 d. laidoje ryšium su skundu prieš Rusiją Saugumo Taryboje dėl Čekoslovakijos pavergimo rašo, kad lenkų, jugoslavų, rumunų, bulgarų ir vengrų laisvės kovų reprezentantai pareiškė savo kaltinimus prieš Rusiją Saugumo Tarybai ir prašo ištirti metodus, kuriais tie kraštai buvo pavergti. Laikraštis pastebi, kad sąrašas tautų, kurios buvo pavergtos, sovietų aiš-

(Nukelta į 6 pusl.)

Nervinis karas tebevyksta

Reiškiniai Berlyne, Vienoje, Trieste, Korėjoje, Irane, Skandinavijoje ir kitur

Kas darosi už dabartinių įvykių, kurie kasdien reiškiasi Berlyne, Vienoje, Trieste, Korėjoje, Irane, Skandinavijoje ir kit., plačioji visuomenė nežino. Ir šitas nežinojimas kaip tik ir yra „nervinio karo" ginklas. Tik nežinojimas, kas bus iš vienų ar kitų reiškinių, kelia didesnį nerimą ir tuo būdu sveika žmogaus protą išmuša iš pusiausvyros, kol pagaliau jis pasiduoda proto nebekontroliuojamiems jausmams. Šis moderniškasis ginklas yra seniai pritaikytas komunistinėje santvarkoje. Ten žmogus nežino, kaip jam pasielgti, kad jis, kitų neskriausdamas, galėtų pats išlikti saugus.

Krikščioniškosios ir humanistinės moralės žmonės negali susigyventi su tokiomis nuotaikomis. Krikščionims žmogus yra centrinė siekimų figūra. Pagal žmogaus reikalavimus, paremtus prigimtimi, ir rikiuojamas valstybinis bei visuomeninis gyvenimas. Tuo tarpu komunistinėje organizacijoje žmogus yra politinių siekimų fiziniu įrankiu. Jei tas įrankis įspraudžiamas į politinių siekimų schemą — gerai, jei ne — jis izoliuojamas ar visai likviduojamas.

Dabarties įvykiai Berlyne bei Vienoje sveiko proto ir krikščioniškosios moralės žmogui yra nesuprantami, keisti. Ar gi galime tikėtis, kad tie, kuriems buvo talkininkauta karo metu, dabar atsilygintų nedraugiškumu, nehumaniškumu ir net priešiškumu. Ir tik šių savo Sąjungininkų dėka galėjo Maskva apginti savo kraštą nuo nacių užpuolimo. Šiandien pats Kremlius naudoja tuos pačius nacių grobimo ir nedraugiškumo metodus, niekindamas kultūringus kraštus ir šmeiždamas juos.

Nervinis karas negali gi amžinai tęstis. Nervų įtempimas pasireiškia dvejopai: 1) nerviniu atoslūgiu ar 2) nerviniu smūgiu.

Esamieji politiniai faktoriai kol kas nerodo, kad įvyktų nervinis atoslūgis. Net ir didžiausią flegmatiką galėtų sujaudinti, jeigu jo karo talkininkas neduotų ištroškusiam vandens ir lieptų atsigabenti iš tolumos, kai to vandens čia pat yra pilna arba padarytų nusikaltimą ir kaltintų kitą, nors iš tikrųjų pats žinotų, jog jis yra kaltas. Krikščioniškasis ir humanistinis pasaulis tokių faktų savoj istorijoj nežinojo. Esant tokiam kaimynų santykiavimui, negalima laukti nervų atoslūgio. Jeigu taip, tada reikia laukti antrojo pasireiškimo — nervinio smūgio.

Ar nervinis smūgis gali būti tuojau ar ne, klausimas yra šiandien neatsakomas. Kaip paskirų individų nervų atsparumas visiems sukrėtimams yra nevienodai lygus, taip pat ir valstybių pajėgumas atsispirti prieš suerzinimą yra įvairus, ypatingai, kad valstybė remiasi kitais faktoriais, kurie apsprendžia juridinio asmens laikyseną. Valstybių gyvenimas paremtas logika ir tinkamu pasiruošimu. Valstybių vyrai, kurie neša atsakomybę už tautų egzistenciją ir jos visuomeninį gyvenimą, negali būti lengvai išmušti iš pusiausvyros tol, kol jie nebus tinkamai pasiruošę pergyventi didžiausią ligos sukrėtimą. Kadangi mums nėra žinomi pasiruošimo faktai bei tempas, todėl mes ir negalime pasakyti, kiek ilgai truks nervinio įtempimo liga ir kada ji prieis savo aukščiausią įtampą, kuri jau tuo atveju pasireikš negirdėtu smūgiu, nuo kurio suvirpės visas organizmas.

Kad šis smūgis nebūtų netikėtas ir pragaištingas, tinkamai ir ruošiamasi. JAV siūlo pirmiausia sudaryti sveiką Vokietijos organizmą. Jos yra paruošusios Vakarų Vokietijos sritims centrinės vyriausybės projektą, pagal kurį ji metų būvyje taptų realiu faktu. Vyriausybės sudarymas apimtų penkis programos punktus:

1) Laikinosios vyriausybės sudarymą trims vakarų Vokietijos zonoms,
2) Provincijų (Laender) teritorinį reorganizavimą,
3) Steigiamojo seimo išrinkimą,
4) Konstitucijos paruošimą ir
5) Formalų naujos vakarų Vokietijai vyriausybės sudarymą.

Vokietijai vyriausybės sudarymui principe sutinka ir britų bei prancūzų vyriausybės. (Vėliau buvo pranešta, kad JAV tokio projekto neparuošusios.)

Šalia Vokietijos teisinės valstybės sudarymo, Marshallio planu siekiama atstatyti Vakarų Europoje palaužtą ekonomiką, lygiai taip pat ir politinį gyvenimą. Nemažiau svarbiu faktoriu šaltkraujiškumui išlaikyti reikia laikyti lėktuvų gabenimą į Turkiją. Vienas lėktuvnešis su 80 lėktuvų pakeliui, kiti du taip pat netrukus atvyks.

Prezidento Trumano reikalavimas paskirti 725 mil. dolerių aviacijos reikalams, laivyno stiprinimas, tvarkomas gynybos reikalų Aliaskoje, Aleutų salose, Kanadoje ir kt. yra vaistai prieš nervų ligą. D. Britanijos karališkoji aviacija taip pat paruošty je. Nauji atominių ginklų bandymai Bikini salyne taip pat priskaitomi prie tų pasiruošimų, kurie sustiprina nervus ir gali ilgiau ištverti be nervinio smūgio.

Bet nereikia pamiršti ir to fakto, kuris nepareina nuo paciento nervų atsparumo. Esti ir taip, kad kitas partneris taip smarkiai padilgina, jog nebeišlaikoma šaltakraujiškumas ir gaunasi smūgis.

Neturėdami pakankamai užkulisinių diagnostikos nustatymo duomenų, negalima labai tiksliai nusakyti ligonio ligos, kada ji pasieks mirtinę krizę. Visokie skersvėjai dažnai iššaukia netikėtą ligos persilaužimą į gerąją ar blogąją pusę.

Mums belieka stebėti ligonio sveikatos būklės pasireiškimus ir iš to daryti atitinkamas išvadas, nepuolant į pesimizmą.

A. Audronis

ADOMAS VARNAS — BANGOSE

Lietuva yra laisvės simbolis

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS 30-ČIO PASKELBIMO PROGA JAV KONGRESMANŲ SVEIKINIMAI

Kongresmanas (iš Rodislandų) **Aime J. Forand** pareiškė:

„Sveikinu Jus ir Jūsų draugus lietuvius, švenčiančius šią garbingą dieną ir besistengiančius Lietuvos laisvę atstatyti iš priespaudos ir tironijos, kuri buvo primesta nuo antrojo pasaulinio karo pabaigos.

Leiskite mums visiems, iš kurio krašto būtume kilę, prisijungti maldoje, kad taika ir demokratija galėtų tuojau įsiviešpatauti visame pasaulyje".

Kongresman Arthur G. Klein: „Amerikos respublikos nepriklausomybės deklaracijoje sakoma: „Šias tiesas mes laikome savaime suprantamomis, kad visi žmonės yra sukurti lygūs, kad jie kūrėjo yra apdovanoti paveldimomis ir neatimamomis teisėmis, kad tarp šių yra gyvenimas, laisvė ir laimės siekimas".

Kiekvienas laisvę mylįs žmogus sutiks, kad pirmiausia gyvenimas ir laisvė yra svarbiausios natūraliosios teisės, o nacių lavoninių aukos parodė, kad milijonams užgrūdintų esybių laisvė yra daug vertingesnė negu gyvenimas.

Lietuva po pirmojo pasaulinio karo tapo laisva ir nepriklausoma, veikiant tiesiogiu įsikišimu ir Woodrow Wilson įtaka. Kiekvienas amerikietis jaučia gilią simpatiją ir trokšta pilnos laisvės, kuri dega lietuvių širdyse. Mes įžvelgiame tą laiką, kada Lietuva galės sujungti tautos bendruomenę."

Kongresmanas Kenneth B. Keating: „Aš turiu teisę sveikinti savo bičiulius, lietuvių kilmės piliečius, jų Nepriklausomybės Deklaracijos 30-čio proga, juo labiau, kad ši deklaracija yra kraujo ir drąsiųjų lietuvių ašarų, išlietų per eilę metų, išdava, kada jų kraštas buvo jų įsitikinimams svetimų ideologijų konflikto kovų laukas.

Būdami užimti daugeliu svarbių problemų, kurios dabar yra apėmusios mūsų pačių kraštą, mes neužmarštame drąsios ir mūsų giminingos tautos kančių, atstatant jos nepriklausomybės ir savivaldos teises. Mes sveikiname taip pat jos tautiečius, savo Nepriklausomybės deklaracija sukūriusius stiprų pylimą prieš totalinio komunizmo plitimą.

Vasario 16-sios pripažinimas Lietuvių diena yra užpelnyta garbė kraštui, kuris išsaugojo artimus ir brangius savo žmonių idealus — kaip ir mūsų nepriklausomybė ir teisę patiems valdytis".

Kongresm. John D. Dingell pareiškė: **„Lietuvos Nepriklausomybės 30-čio minėjimo proga, leiskite man išreikšti nelaimingiems ir pavergtiems Lietuvos tautiečiams jausmus. Šis didysis lietuvių, civilizuotų tautų šeimos nario, segmentas yra draugiškas ir giliai įsišaknyjęs.".**

Lietuva yra daugiau negu simbolis laisvės. Ji savo grandinėse ir vergijoje įkvepia drąsos visiems pasaulyje laisvę mylintiems žmonėms. Kol jos nesuvaldoma dvasia gyvens, Lietuva ir toliau egzistuos.

Jos įnašas mokslo, muzikos ir kiekvienoje kultūros srityje civilizacijai paliko nuolatinį ir vispusišką įspaudą į istorijos lapą, kuris negali būti išnaikintas. Dėl savo laisvės ir nepriklausomybės kovų šio mažojo krašto didvyriška tauta užsitarnauja atitinkamo pasaulio dėmesio. **Kova turi vykti tol, kol ateis toji diena, kada rusų komunistų kardas bus ištumtas toli už šventųjų Lietuvos sienų,** ir leiskite mums tikėti, kad šis išstūmimas tol nesibaigs, iki bolševizmas ir visa, kas siejama su juo, nebus iki mirties sutrypta visų laisvųjų ir nugalėjusių tautų, kurios jo aukomis buvo už gelžinės užuolaidos.

Aš esu išreiškęs panašius sentimentus daugeliu progų ir todėl esu laimingas, galėdamas prisidėti prie šio jūsų judėjimo, kuris atkreiptų tautų dėmesį į tragišką Lietuvos būklę." (LAIC/JA)

Tarptautiniai santykiai klojasi Lietuvos naudai

IŠ LIETUVOS TEISININKŲ SUVAŽIAVIMO AUGSBURGE

Jau trečią kartą tremtyje šiomis dienomis susirinko Lietuvos teisininkų tremtinių draugijos atstovai į savo suvažiavimą. Be draugijos atstovų, į suvažiavimą atvyko daug svečių, kurie atstovavo įvairias organizacijas bei mūsų vadovaujamus organus. Suvažiavime tarp daugybės darbų svarbią vietą užėmė Lietuvos Išlaisvinimo Vykdomosios Tarybos pirmininko pranešimas apie šio meto politinę padėtį. Iš gerb. prelegento, Nepriklausomos Lietuvos diplomato bei politiko, kalbos paaiškėjo, kad po šio antrojo pasaulinio karo įsigalėjo priešingos idėjos bei politinės kryptys, nei buvo po pirmojo pasaulinio karo. Pasibaigus pirmajam pasauliniam karui stipriai pasireiškė idealistinio pobūdžio tendencijos, kurios sudarė tinkamas sąlygas atsikurti pavergtom tautom. Pasiremdama palankia situacija Lietuva galėjo atstatyti savo Nepriklausomybę, o pasireiškusios tarptautinėje teisėje naujos idealistinio turinio normos leido Lietuvai daug kartų apginti savo interesus. Po šio antrojo pasaulinio karo totalitarizmas nuvainikavo teisę ir pasaulis 100 metų grįžo atgal. Susidarė padėtis panaši į tą, kada po Vienos kongreso keli valdovai pasidalino Europą ir nutarė valdyti. Tuo būdu tarptautinės teisės normos tapo paraližuotos, ir dabartinėje pokarinėj padėty nebuvo palankių sąlygų pakilti pavergtoms tautoms. Tačiau teigiamų dalyku tenka skaityti vakarinių demokratijų pastangos apsaugoti atskirą žmogų tarptautine prasme. Taip pat džiugu, kad dabar jau galima įžiūrėti daugiau prošvaisčių. Su demokratijos įsigalėjimu įsigalės teisė ir teisingumas, kuris atneš laisvę pavergtom tautom.

Lietuvių tautos išlaisvinimo kova užsieny tęsia Vlikas. Atsikūręs po Vokietijos kapituliacijos jis pradėjo savo veikimą. Dėl suprantamų priežasčių savo veikloje jis turėjo prisiderinti prie susidariusios situacijos. Pradžioj teko išeiti iš prognozės, jog tarp rytų totalitarizmo ir vakarų demokratijų susidūrimas yra neišvengiamas, o šioj padėty Lietuva turės atgauti laisvę. Svarbu buvo išlaikyti mūsų valstybės tarptautinį statusą, atseit, kad Lietuvos inkorporavimas į TSRS kitų valstybių nebūtų pripažintas. Tam pavojų būta gana daug, ypač daugely atvejų užgrobikas ta prasme darė didelių spaudimų, tačiau padėtis buvo apginta. Tarptautinės teisės požiūriu Lietuva liko Nepriklausoma valstybe. Dabartinė jos inkorporacija laikoma vienšališku aktu, tuo būdu grobiko įvykdyto smurto padariniai nepripažįstami. Šią padėtį keliais atvejais deklaravo vakarų demokratijos, o be to, matom ir iš to, kad Nepriklausomos Lietuvos atstovybės nepanaikintos, palikta Lietuvos pilietybė, pasai ir kiti dokumentai. Tai toks buvo Vliko pirmasis kovos etapas. Šiandien jau jis laikomas išgyventu ir Lietuvos inkorporacijos į TSRS į nebepripažins.

Toliau Vlikui teko vesti kovą ta linkme, kad būtų palaužtas tylos sąmokslas, susidaręs apie mūsų kraštą pokariniu metu. Svarbu buvo įjungti mūsų kraštą į šeimą tų valstybių, kurios sovietų yra pavergtos. Dar šiuo metu daroma skirtumų tarp Pabaltės valstybių ir Lenkijos, Čekijos bei kitų valstybių, tarytum Pabaltijys būtų anapus sovietinės sienos, jos žemių pusėje. Antruoju Vliko uždaviniu kaip tik ir yra šią sieną nugriauti. Šia prasme irgi yra pasiekta gražių laimėjimų. Kai kuriuose egziliniųvyriausybių pasitarimuos užsieny dalyvavo jau ir Lietuvos atstovai. Bręsta laikas, kada ir mūsų egziliniai vadovaujamieji veiksniai išeis viešumon ir gaus pripažinimų. Kai kuriais rezultatais galima ir dabar jau pasidžiaugti. Toliau gerb. prelegentas perėjo prie politinio momento įvertinimo. Šiuo metu, kaip pareiškė prelegentas, artėjama prie susidūrimo mums žinomų jėgų. Tą momentą, kada vakarai ir rytai vienas apie kitą paskelbė neseniai praūžusio karo slaptuosius dokumentus, tenka laikyti perėjimu iš politinės į militarinę sritį. Įvykiai su Čekija, Suomija ir Skandinavijos klausimas yra jau nepaprastas politinis reiškinys, ir visa tai reikia laikyti karinių pozicijų užėmimu. Iš kitos pusės atrodo, kad vakarų kantrybė irgi jau baigėsi. Amerika į visa tai atsakė Triesto klausimu, gi rusai nenusileisdami atsakė savo žygiu Berlyne; panašu į tai, kad jie nori iš ten anglosaksus visiškai išstumti. Taigi visi šie įvykiai jau yra militarinio pobūdžio reiškiniai. Bet vis dėlto tenka pasakyti, kad Amerika karo nenori. Jo dar nenori ir TSRS. Tačiau karo grėsmė yra labai didelė. Amerika supranta, kad karas gresia ir jos žemynui. Jei rytams pasisektų įsigalėti visoj Europoj, tai Amerika netektų svarbios rinkos ir tas skaudžiai paliestų jos pramonę. Visa tai matydama Amerika dolerių pagalba bando gelbėti Vakarų Europą, kuri šiuo metu yra visiškai napajėgi priešintis agresijai iš rytų.

Dabar kyla klausimas, ar Amerika turės pakankamai laiko suorganizuoti Europą, ar tik įvykiai neužklups anksčiau. Čia yra keletas nuomonių. Jų vieną reikia laikyti Prancūzijos karo specialistų nuomone. Jie mano, kad sovietai naujajam karui dar nėra pasiruošę, o tik veda blefo politiką ir santažu nori ko daugiausiai laimėti ir įsigalėti. Jei ši koncepcija tikra, tai karo dar nebus: įvykiai nusitęstų, įtempimas didėtų ir pagaliau gal išeitų pasiūlymas anglosaksams ir rytams pasidalyti įtakų sferomis. Bet niekas nuoširdžiai tam netiki. Tai būtų nuolaida Rusijai išlošt laiko. Ilgainiui tokia nuolaida ir vakarams būtų nepakeliama, todėl, aišku, sprendimas turi būti padarytas. Bet pati Rusija karo nepaskelbs. Ji nors ir privestų prie karo, bet pasauliui rodys, kad tik ginasi. Pagaliau ji gali taip patempti įvykius, kad vakarai turės ginklu reaguoti. Tokia galimybė visai reali. Šiuo metu gyvenam gana kritišką laikotarpį. Dabar yra parengties padėtis, o jos simptomai rodo, jog viskas gali įvykti. Šis kritiškasis laikotarpis turi išsispręsti greitai. Jau ateinančios savaitės turės parodyti, kuria kryptimi įvykiai nuriedės.

Šiuo momentu apeliuoju į visus inteligentus, o ypač teisininkus. Dabar jūsų visų yra trejopas vaidmuo:

1. Visiems privalu įsijungti į vedamą kovą dėl Lietuvos suvereninių teisių atstatymo; ši kova vyksta visur ir kiekvienas turi užimti tam tikrą postą.

2. Visi turi pasiruošti savo valstybės atstatymui. Jau dabar turi subręsti principai ir gairės, kuriomis teks vadovautis Lietuvoje.

3. Čia gyvenama laiką reikia panaudoti savo žinių praturtinimui.

Jei būsim pasiruošę, o įvykiai nuriedėtų kita kryptimi, tai visvien niekо nenustosime ir nepralaimėsim. Be to, dabar mūsų organizuotumas ir drausmė — būtina sąlyga laimėjimui. Tada pasieksim tai, dėl ko kovojama, nes tarptautiniai santykiai klojasi Lietuvos naudai. Kovojam dėl Lietuvos suvereninių teisių atstatymo ir drąsiai su tokia viltimi galim žiūrėti į ateitį, — tokiais žodžiais baigė prelegentas savo pranešimą.

Pranešimas sukėlė gyvas diskusijas, po kurių prelegentas atsakė į ištisą eilę klausimų. Įdomių minčių buvo pasakyta apie kylančias politikų tarpe kelias koncepcijas dėl būsimos pokarinės Europos ateities. Lietuvai bene bus priimtiniausia ta koncepcija, kuri numato ne atskirų valstybių blokus, bet visų Europos valstybių susijungimą. Tokioj valstybių grandyje Lietuva būtų irgi jos narys.

Po šio turiningo pranešimo susirinkusiems teko išklausyti centro valdybos, revizijos komisijos ir garbės teismo pranešimų apie draugijos veiklą ir būklę. Iš pranešimų paaiškėjo, kad draugija bei jos nariai yra įsijungę į vedamą kovą už Lietuvos laisvę. Šia kryptimi Centro valdyba daugiausiai stengėsi vystyti savo veikimą. Dėl Lietuvos padėties išleistas atsišaukimas į pasaulio teisininkus. Renkama medžiaga apie Klaipėdos bylą. Šio veikaliuko paskirtis — pavaizduoti pasauliui Lietuvos kovą prieš nacius. Išversta į anglų ir vokiečių kalbas prof. Roemerio veikalas „Lietuvos Sovietizacija“, kuris bus greit minėtomis kalbomis išleistas. Paruošta išleisti 1941—45 metų laikotarpio taikos sutartis ir kitus jas liečiančius dokumentus. Išleista lietuvių kalba tremtinių reikalams IRO statutas. Pasiųsta žymiem asmenim memorandumai tremtinių emigracijos ir kitais reikalais. Palaikyta santykiai su užjūrių teisininkais, aprūpinta skyriai UNRRos potvarkais, instrukcijomis ir kt. dokumentais, liečiančiais tremtinių teisinę padėtį. Skyriai surašė 461 apeliaciją išskryninguotiems tremtiniams atgauti D.P. statusą. Tai tokia pereitų metų buvo svarbesnioji veikla.

Teisininkai turi surinkę žinias apie nukentėjusius collegas politinių įvykių eigoje. Ši baisioji statistika atrodo šiaip: 1940 m. sausio mėn. 1 d. Lietuvoje buvo 779 tesininkai. Per abidvi okupacijas buvo nužudyta 114 teisininkų, mirė koncentracijos stovyklose — 13, kalėjimuose kalinta — 119, atleista iš tarnybos — 549, karo veiksmų pasėkoje atsidūrė užsieny — 351. Tos žinios nėra galutinos, nes dar ne apie visus pasisekė jas surinkti.

Suvažiavimas išsirinko naują centro vadybą, į kurią dauguma jėjo teisininkai, gyveną Augsburge. Baigiant suvažiavimą, priimta keletas rezoliucijų ir pasveikinimų, jų tarpe Kovojančiai Lietuvai, Vlikui, Vykd. Tarybai, L.R. Kryžiui, Lietuviškom organizacijom užjūryje ir atskiriems asmenims. Suvažiavimas paįvairintas jaukiu pobūviu. Išsiskirstyta stipria viltimi iki kito suvažiavimo sugrįžti į savo Tėvynę.

A. Sd.

Seligenstadto lietuvių gimnazijoje

1948 m. balandžio 3 d. lietuvių gimnazija Seligenstadt'e užbaigė trečiuosius mokslo metus tremtyje. Šiais 1947/48 m. iki mokslo metų pabaigai gimnazijoje buvo 79 mokiniai. I aukštesnes klases be pataisų perėjo 64 mokiniai, gavo pataisas 7 ir liko antriems metams kursui pakartoti 8. Mokslas buvo atitinkamoj aukštumoj.

Tą dieną stovyklos salėje įvyko užbaigimo aktas, kurio metu gimn. direktorius J. Sirusas mokiniams įteikė mokslo pažymėjimus; baigusieji gimnaziją gavo atestatus. Ta proga stovyklos vadovas J. Juodis geriausiems klasių mokiniams ir baigusiems gimnaziją įteikė dovanėlių. Gimnaziją baigė ir atestatus gavo: A. Jančytė, V. Juraitytė ir A. Niauraitė. Du VIII kl. mokiniai yra gavę pataisas ir atestatus gaus jas išlaikę.

Balandžio 4 d. stovyklos salėje įvyko mokslo metų baigtuvių vakaras, kuriame mokiniai suvaidino G. Veličkos 2 veiksmų vaizdelį „Iš duobės į duobę“. Jame buvo parodyta šių dienų stovyklinio gyvenimo tikrovė, tremties mokyklos vargai ir mokinių nuotaikos, vykstant emigracijai į Australiją.

Po to sekė pačių mokinių atlikta meninė programa: chorų, solo ir seksteto dainos, plastika, įscenizavimas. Mokinių chorams vadovavo mkt. A. Murelis.

Autoriui ir režisieriui G. Veličkai, mkt. Zaganevičienei, mkt. A. Mureliui ir dirbusiam dekoracijas dail. Racibarskui žiūrovai sukėlė triukšmingas ovacijas ir jiems buvo įteikta gėlių.

Vakaro ir jame įvykusios loterijos pelnas skiriamas neturtingiems mokiniams šelpti.

I. M.

MŪNCHENO LIETUVIŲ MOKYKLOS BAIGĖ MOKSLO METUS

Trečiuosius tremties mokslo metus lietuvių mokyklos Müncheno baigė kovo 20 d. ir surengė iškilmingus pabaigtuvių aktus, gausiai dalyvaujant vietos lietuvių bendruomenei. Pilną gimnazijos kursą baigė 7 mokiniai ir gavo brandos atestatus, o du išėjo su pataisomis. Pradž. mokyklą Freimane baigė 9 mokiniai. Gimnaziją iki mokslo metų pabaigos lankė 120, o pradž. mokyklą 43 mokiniai. Nauji mokslo metai prasidėjo balandžio 12 dieną.

A. Griūnas

SAUKIAMAS ŽEMĖS ŪKIO DARBUOTOJŲ SĄJUNGOS SKYRIŲ ATSTOVŲ METINIS

suvažiavimas

Šiemet, balandžio 24 d. 9 val., Schwäb. Gmündo lietuvių stovykloje šaukiamas metinis Lietuvių Tremtinių Žemės Ūkio Darbuotojų S-gos skyrių atstovų suvažiavimas. Suvažiavimo metu šalia eilinių klausimų numatomi įdomūs pranešimai politiniais ir emigracijos klausimais.

Suvažiavimas šaukiamas Schwäb. Gmündo lietuvių stovykloje. Šios stovyklos žemės ūkio darbuotojai sutiko suvažiavimo dalyvius priimti ir globoti.

Į suvažiavimą kiekvienas sąjungos skyrius išrenka vieną atstovą nuo 10 skyriaus narių. Kiekvieno skyriaus pareiga į suvažiavimą atsiųsti bent vieną atstovą. Vykstantieji į suvažiavimą atstovai privalo atsivežti Žemės Ūkio Darbuotojų Skyriaus Vbos jam duotą įgaliojimą.

Nuo balandžio 23 d. 12 val. Schw. Gmündo stotyje atvykstančius suvažiavimo dalyvius pasitiks un formuoti skautai, kurie nurodys kelią į registracijos punktą. Atvykę atstovai registruojasi stovyklos policijos būstinėje. Čia suvažiavimo dalyviams bus nurodyta nakvynė ir duotos kitos informacijos.

Stovyklos vadovybė sutiko duoti suvažiavimo dalyviams pusryčiams ir vakarienei kavą, o pietums — sriubą. Nakvynei kiekvienas suvažiavimo dalyvis gaus lovelę ir vieną kar. antklodę. Jei oros būtų šaltas, reiktų iš namų atsivežti dar vieną kar. antklodę. Be to, suvažiavimo dalyviai turi atsivežti maisto puoduką ir šaukštą.

Ž. Ū. Sąjungos Centro Valdyba

Freiburgo kronika

— Registracija vykti į prancūzų kolonijas (Marokko ir Tunisą) pratęsta. Užsirašė nemaža įvairių tautybių DP, iš jų keliolika lietuvių. Priimami įvairūs specialistai ir kvalifikuoti darbininkai. Pažymėtina, kad kartu su priimtaisiais tuojau galės emigruoti ir jų šeimų nariai, nors į kitus kraštus galima vykti tik atskirai be šeimų. Be to, yra galimybė tuojau išvykti į Prancūziją žemės ūkio darbams. Tuo reikalu reikia kreiptis į prancūzų emigracinę įstaigą Freiburgo priemiesty, Haslache. Prancūzų okupacinės zonos tarnautojų šeimos ieško įvairiaus moterų personalo namų ūkio darbams, kurie vėliau kartu galės vykti Prancūzijon.

— Į balandžio 6 d. prasidedantį universiteto vasaros semestrą priimta 10 naujų lietuvių studentų.

— Komitetas viešai pasmerkė anoniminių laiškų autorius, kurie tuo būdu suvesdavo sąskaitas su nepatinkamaisiais asmenimis.

— Prie DP Administracinio Centro sudaryta specialistų misija, kuri svarstė dalies DP iškėlimą iš miesto į provinciją. Kol kas rezultatai nežinomi.

— Atitinkamų įstaigų patvarkymu, visiems DP pagal svorį ir sveikatos būklę paskirtos 4 rūšių maisto kortelės.

— Š. m. balandžio 3 d. čia buvo vieši egzaminai baigusiems elektrotechnikų kursus 6 lietuviams. Kursų vedėjas dipl. inž. Šviedrys ir lektoriai padėjo daug triūso tų kursų sėkmingam darbui, nežiūrint įrankių trūkumo ir praktikos sunkumų. Kursų baigimo iškilmėse dalyvavo ir vietos prancūzų karinės valdžios DP skyriaus viršininkas p. Mercier, kuris pasidžiaugė pasiektais rezultatais.

-ač-

Stropiu darbu ruošiamasi ateičiai

LIETUVIAI SPECIALISTAI DIRBA SAVO TAUTIEČIŲ GEROVEI

IRO Vocational Training School — mokykla buv. Würzburgo lietuvių stovykloje, o nuo š. m. sausio 30 d. Schweinfurte, baigė trijų mėn. amatininkų mokymo kursą, kurį pradėjo 1947 m. gruodžio 22 d. Tarp š. m. kovo mėn. 15 d. — 20 d. įvairių specialybių klausytojai prie skirtų egzaminų komisijų išlaikė baigiamuosius specialistų egzaminus:

1) radiotechnikos — 13, 2) stalių — 16, 3) braižytojų — 7, 4) batsiuvių — 10, 5) vyr. rūbų siuv.-kirp. — 13, 6) mot. rūbų siuv.-kirp. — 17 ir 7) buhalterijos — 9 klausytojai.

Buv. Schweinfurto stovykloje tokią pat mokyklą baigė šių specialybių amatininkai: 1) elektroinstaliatorių — 16, 2) stalių — 2, 3) batsiuvių — 7, 4) vyr. ir mot. rūbų siuv. kirp. — 35 klausytojai.

Iš abiejų stovyklų šias mokyklas baigė nauji 133 amatininkai.

GIMNAZIJOS PEDAGOGAI TAIP PAT NEAPSILEIDŽIA

Š. m. kovo mėn. ir buv. Würzburgo (dabar Schweinfurte) gimnazija šventė 1947/48 mokslo metų pabaigtuves, išleisdama baigusius gimnaziją 6 abiturientus ir specialistų mokytojų pastangomis paruošė, o po įvykdytų egzaminų, iškilmingo išleistuvių akto metu, įteikė specialybių baigimo pažymėjimus:

1) mot. rūbų siuv. kirp. — 11, 2) namų pramonės audimo — 8 ir 3) elektro-instaliator. — 10 klausyt.

Iš viso gimnazija šiais mokslo metais išmokė 29 naujus amatininkus.

VEIKLUS INŽINIERIŲ DRAUGIJOS SKYRIUS

Buv. Würzburgo stovyklos Liet. Inž. D-jos skyrius, atlikęs daug kūrybinio darbo: suorganizavęs ir įvykdęs pirmąjį Lietuvos Inž. suvažiavimą, išleidęs „Inžinieriaus Kelio“ Nr. 1 ir „Technikos Pasaulio“ Nr. 1 žurnalus ir kitokius leidinius, suorganizavęs LTB Suaugusių Švietimo Institutą, kurį iki šiol baigė 112 įvairių specialistų, š. m. sausio 13—30 d. d. persikėlė kartu su visa stovykla iš Würzburgo į Schweinfurtą. Čia š. m. vasario 7 d. susiliejo su buv. Schweinfurto Inž. D-jos skyriumi, sudarydamas laikinąją skyriaus Valdybą iš dipl. inž. K. Kruliko, inž. G. J. Lazausko, dipl. chem. M. Bliudžiaus ir dipl. inž. J. Milerio. Š. m. kovo 21 d., jau trečią kartą švęsdamas Technikos Globėjo — Šv. Juozapo tradicinę šventę, išsirinko abiejų sujungtų skyrių naują skyriaus Valdybą iš dipl. inž. J. Ruokio, dipl. inž. A. Ciplijausko ir inž. B. Žutauto; o taip pat ir skyriaus revizijos komisiją iš dipl. inž. J. Milerio, inž. G. J. Lazausko ir inž. J. Vaitonio.

Buv. Würzburgo Inž. D-jos skyriaus įsteigtame ir vadovaujamame LTB Suaugusių Švietimo Institute veikia šie specialistų skyriai, kuriuose mokosi iš viso 69 klausytojai: 1) šveisavimo — 9, 2) knygrišystės — 13, 3) sodinink.-daržin. 8, 4) vyr. rūbų suv.-kirp. 10, 5) dailės studijos — 4 ir 6) anglų kalbos mokymo skyr. — 25 klausyt.

Buv. Würzburgo Inž. D-jos skyr. redakcinės kolegijos (inž. G. J. Lazausko, dipl. inž. K. Kruliko ir dipl. inž. A. Ciplijausko) pastangomis paruoštas ir atiduotas spaudai iš eilės trečiasis skyriaus žurnalo „Technikos Pasaulis“ Nr. 2.

STEIGIAMA ZONINĖ IRO AMATŲ MOKYKLA

Pradėta organizuoti IRO Area Team 3 ribose zoninė amatų mokykla Schweinfurto lietuvių stovykloje (Panzer Kaserne), remiama ir globojama IRO vyr. zonos Vadovybės Heidelberge.

Pradžioj, numatoma, veiks šie amatų mokymo skyriai: mūrininkų, kalvių ir šaltkalvių, šveisuotojų, elektromonterių, batsiuvių ir stalių. Mokslas pagal galimybę numatomas išeiti per 2—3 mėn. Patalpos yra numatytos mokyklai, dirbtuvėms, mokytojams ir bendrabučiai mokiniams.

Dipl. inž. K. K.

Iš Kempteno padangės

— Kovo 30 d. po ilgos ir sunkios ligos Wiesloch ligoninėje mirė kolonijos gyventojas aviac. kpt. Mykolas LEONAITIS. Velionis buvo gimęs 1904 m. kovo 25 d. Juodeliškių kaime, Seinų apskr. Jo gimtinė buvo lenkų okupuotoj Lietuvos daly, todėl jis dar visai jaunas paliko tėviškę ir atvyko į Lazdijų gimnaziją. Ten baigęs 4 kl., įstojo į Lietuvos karo mokyklą, kad įsijungtų į aktyvią kovą dėl okupuotosios Lietuvos dalies. 1925 m. baigęs karo mokyklą, iki 1940 m. pabaigos tarnavo Lietuvos karo aviacijoje lakūnu-žvalgu. 1944 m. rudenį, kaip ir kiti tremtiniai, pasitraukė į Vokietiją ir čia 1946 m. vasario 16 d. sunkiai susirgo — buvo paralyžuotas. Po šios ligos, nors kiek ir pasitaisė, visiškai nebepasveiko. Velionis palaidotas Wiesloch (prie Heidelbergo) kapinėse. Velionis paliko žmoną ir dukrelę, kuri paskutiniais mokslo metais baigė Kempteno lietuvių gimnazijoje keturias klases.

— Vietos lietuvių „Maironio“ vardo gimnazija ketvirtuosius mokslo metus tremtyje pradėjo balandžio 12 d. Veiks visos klasės.

— Caritas branduoliui kolonijos gyventojai suaukojo 3.535,- RM.

L. R-tas

1948. IV. 15. Mūsų Kelias 3 psl. Nr. 16 (128)

Realinė Marshallio plano reikšmė

Rašo Dr. S. Tomas

Iki šiol Marshallio plano duomens buvo kalkuliuojami tik dolerių sumomis. Šiame rašinyje noriu pavaizduoti realinę to plano reikšmę, jo reikšmę prekių kiekiais. Pradžioje duosiu truputį statistikos duomenų, kurie nors reliatyviai leis spręsti apie ūkinį J.A.Valstybių pajėgumą.

Prieš pastarąjį karą ūkinis J.A. Valstybių pajėgumas nebuvo pilnai išnaudojamas, bet karo metu jis buvo pakeltas, viršijant pilną buvusį pajėgumą. 1939 m. ūkinis šio krašto pajėgumas taip atrodo: Nors J.A. Valstybės turi vieną šešioliktąją dalį žemės gyventojų, bet jų bendra pajamų suma yra trečdalis pasaulio pajamų ir prilygsta 23 didelių pasaulio tautų pajamoms, įskaitant Angliją, Prancūziją ir Vokietiją. JAV savo teritorijoje turi du trečdalius visos žemės investicijų. Svarbiausių devynių žaliavų, esančių 15 kraštų, JAV turi 40 %. 1925—29 m. JAV buvo pagaminta 48 % viso pasaulio gamybos prekių, išskiriant Sovietų Sąjungą. Jų gamybinis pajėgumas yra didesnis už Anglijos, Prancūzijos, Vokietijos, Italijos ir Japonijos drauge suėmus. Paskirai vaizduojant įvairias prekių rūšis, galime nurodyti santykinius skaičius, rodančius JAV gamybą nuo viso pasaulio gamybos: geležies 30 %, vario 40 %, švino 30 %, aliuminijaus 30 %, cinko 35 %, akmens anglies 33 %, plieno 35 % ir skysto kuro 63 % pasaulinės gamybos. Pasaulio prekyboje JAV yra pats didysis partneris. 1939 m. JAV importavo viso pasaulio eksporto kiekio: šilko 69 %, medvilnės sėklų 59 %, bananų 66 %, kavos 49 %, cino 40 % ir gumos 38 %. 1941—1945 m. JAV eksportavo prekių už 30 milijardų dol. arba vidutiniškai už 6 milijardus dol. kasmet daugiau, negu jos importavo. Nežiūrint karo pastangų, ūkinis JAV pajėgumas smarkiai kilo. Pvz., 1937 m. jų eksportas tesiekė vos 3,2 milijardus dol., 1940 m. gamyba buvo 142 milijardai dol., o 1946 m. pakilo iki 210 milijardų dol., ir 1944 m. eksportas siekė 14,6 milijardų dol., arba nepilni 10 % visos gamybos, iš to kiekio 80 % ėjo pagal Skolijimo ir Nuomojimo įstatymą, vadinasi, skolon. 1946 m. JAV eksportavo už 8,16 milijardo dol. daugiau, negu importavo, ir bendras jų eksportas tais metais buvo didesnis už 1938 m. viso pasaulio importą. Neturiu tikslių duomenų už 1947 m., bet sprendžiant iš pirmojo pusmečio duomenų, JAV eksportas turėtų suktis apie 20 milijardų dol., tuo tarpu importas tik apie 7,5 milijardus dol.

Visi kiti kraštai atsistoja tik tokio milžiniško JAV ūkinio pajėgumo šešėlyje. Tik šis kraštas šiandien yra pajėgus ūkiškai ir kariškai, ir tik jis gali nulemti ir išspręsti taikos reikalą.

Šiuo metu diskusijos Marshallio plano reikalu jau pasibaigė, ir jis pradeda funkcionuoti. Bet mes girdime tik dolerių skaitmenimis kalkuliuojant. Čia aš ir noriu pavaizduoti tą planą ne tiek doleriais, kiek prekėmis, kurias reprezentuoja tos dolerinės sumos. Pradėsime nuo svarbiausių šiuo metu Europoje prekių pozicijų. Praeitais metais Paryžiaus konferencijoje 16 Europos tautų sudarė savo pareikalavimų sąrašą iki 1952 m. Tas sąrašas buvo apkarpytas ir pataisytas, tačiau esmėje liko tas pats. Paprastas to sąrašo vaizdas taip atrodo milijonais dolerių:

	1948 m.	1948—1952 m.
Maisto produktai, pašaras ir trąšos	1.270	5.400
Medvilnė	350	2.000
Akmens anglis	370	700
Geležies ir plieno gaminiai	230	1.200
Žemės alyva ir jos gaminiai	485	2.200
Chemikalai	200	850
Statybinė miško medžiaga	95	400
Žemės ūkio mašinos	100	1.100
Transporto priemonės	60	490
Pramonės ir žibalo versmių įrenginiai	130	555
Kalnų pramonės įrengimai	80	220
Elektrotechnikos įrengimai	125	500
Įrankiams gaminti mašinos	450	1.750
Įvairios prekės	1.065	3.030
Iš viso	5.010	20.395

Plano pakeitimai ir toliau vis dar vyksta. Tačiau bendroji suma jau nebekeičiama ir lieka pastovi. J.A. Valstybių Senatas priėmė ERP (European Recovery Programme) rėmuose 5,3 milijardus dol. sumą. Toji suma numatyta vieneriems metams. Kongresas tą sumą irgi patvirtino. Įstatymui įsigaliojus, prekės pagal planą pradėjo plaukti į Europą. Tolimesniam laikui pagalba bus svarstoma vėliau. Taigi, čia sužymėtas prekių sąrašas yra visai realus. Iš sąrašo matyti, kad kai kurios prekės gausiai tiekiamos pirmais metais ir vėliau jų tiekimas mažėja, kitos atvirkščiai — jų tiekimas didėja. Tai pareina nuo gamybos sąlygų Europoje. Kai kurių prekių gamyba pačioje Europoje bus plečiama, ir vėliau čia mažesnė pagalba tebus reikalinga, kitur pirma tenka atstatyti pramonę ir tik vėliau gauti jai reikalingų žaliavų.

Dabar Europoje labai svarbu atstatyti fizinį darbininko pajėgumą; kuris dėl maisto produktų trūkumo yra mažo našumo. Ryškiai tat matyti Ruhro akmens anglių kasyklose: pagerinus angliakasių maitinimą, anglių iškasimas kasdien didėja. Todėl ypač pradžioje maisto produktų importas į Europą yra pirmaeilės reikšmės. JAV maisto taip pat turi daug ir žymius jo kiekius eksportuoja. Čia paduodu lentelę, kuri parodo maisto produktų eksportą per 1946—1947 metus tonomis:

	Visas eksportas	Į Europą
Kviečiai ir jų miltai	10.520.000	6.638.000
Kitokie javai	4.538.000	2.572.000
Riebalai ir aliejai	233.000	156.000
Mėsa ir jos konservai	224.000	195.000
Pieno produktai	493.000	322.000
Kiti maisto produktai	2.425.000	1.266.000
Iš viso	18.433.000	11.149.000

Tokiu būdu Europa yra gavusi 60,5 % viso JAV maisto eksporto, o riebalų ir aliejų net 68 %. Numatoma, kad ir ateityje maisto produktų eksporte nebus jokių sunkumų. Lieka tačiau neišspręstas maisto produktų kainų klausimas, nes buvo bijoma jų kilimo. Bet pastaruoju metu įvyko priešingų reiškinių — kainos ėmė kristi. Lyginant praeitų metų gruodžio pradžios kainas su vasario vidurio kainomis, kritimas yra 15—20 %. Prileidus ir spekuliacijos reiškinius, vis dėlto tenka spėti, kad kainų kritimas yra susijęs su pakankamu maisto produktų kiekiu vidaus rinkoje. Bet Marshallio planas yra laikinis, ir Europa turės pati ant savo kojų atsistoti. Todėl maisto produktų gamyba Europoje yra ypač svarbi. Vakarų Europos planas ir numato netolimoje ateityje gamybą toje srityje pakelti iki prieškarinio lygio, o kai kuriose srityse net padidinti. Rytų Europos dalis eina savo keliais, nes Sovietų siekimai yra militarinio pobūdžio ir nori tuos kraštus sustiprinti pramonės srityje, kad tuo būdu pakeltų savo karinį potencialą, nors tat eina žemės ūkio sąskaita.

Keliant Vakarų Europos žemės ūkio pajėgumą, pirmoje eilėje tenka tą sritį aprūpinti žemės ūkio mašinomis ir trašomis, o taip pat gyvulių ūkį reikalingais pašarais. Bet trąšų ūkio srityje yra didelių sunkumų visame pasaulyje. Svarbiausios yra azotinės ir fosforinės trąšos. Iš apskaičiuoto 320.000 t 1948 m. azotinių trąšų kiekio numatoma tiekti tik 20 % Vokietijos azotinių trąšų fabrikai yra smarkiai nukentėję nuo karo, demontuojami ar stovi, nes jų gamyba yra susijusi su karo medžiagų gamyba. Šioje srityje reikėtų taip tvarkytis, kad azotinių trąšų gamyba sintetiniu būdu Vokietijoje būtų išplėsta kiek galint didesniu mastu, nes čia yra prityrimo ir personalo pakankamai. Fosforinių trąšų trūkumas irgi didelis. Jų importas iš JAV mažas. Iš dalies lengvose žemėse plačiu mastu galėtų būti panaudoti tomamilčiai. Žemės ūkio mašinų tiekimas irgi susiduria su sunkumais, nes JAV negali didelę jų dalį išvežti, palikdamos savo žemės ūkį neaprūpintą tais įrankiais. JAV per metus gamina už maždaug vieną milijardą mašinų ir įrankių žemės ūkiui, o planas buvo numatęs tą kiekį tiekti Europai per ketveris metus. Patenkinti tebus įmanoma tik 30 %. Tokia padėtis verčia Vakarų kraštus kiek galint labiau išplėsti žemės ūkio įrankių gamybą savo tėvynėse. Prieš karą ypač Vokietija gamino daug žemės ūkio mašinų ir įrankių ir buvo vienas stambiųjų šių prekių eksportininkas į vidurio ir pietų Europos kraštus. Tuo tarpu dabar Vokietijos eksporto galimumai dar neryškūs ir šios pramonės žymus išplėtimas neturi palankios dirvos.

Tiek žemės ūkiui, tiek pramonei reikalinga energija. Akmens anglis turi savo paskirtį, o plačiausiam vartojimui moderniškais laikais tėra elektra. Numatyta elektros energijos gamyba pakelti, statant naujas jėgaines, plano veikimo metu 25 milijonais klw. Investicijoms skiriama 200 milijonų, elektrotechnikos prekėms 300 milijonų dol. Greta maisto produktų žmogui labai reikalinga rūbai. Todėl plane numatyta per visą ketverių metų laiką įvežti medvilnės net už 2 milijardus dol. Medvilnės apdirbimas gali būti atliktas pačioje Europoje, nes čia yra kraštų, kur toji pramonė plačiai buvo išvystyta: Anglija, Vokietija, Šveicarija, iš dalies Prancūzija, Belgija. Anglija ir Šveicarija turi ir išvystytą tekstilės mašinų gamybą, todėl šių mašinų iš JAV numatyta mažiau importuoti, nes jos ten brangios.

Iš kitų gamybos šakų pirmoje vietoje paminėtina akmens anglis. Tai svarbiausias produktas, reikalingas visai eilei kitų pramonės šričių veikti, transportui, elektros energijos gamybai ir t. t. Dėl savo masinės ypatybės ir sunkumo transportuoti, pirmiausia numatyta plėsti vietinė gamyba, ypač Vokietijos Ruhro anglies iškasimą keliant. Iki 1952 m. numatoma akmens anglies iškasimą padidinti iki 633 milijonų t per metus, o tai sudarytų jau patenkinamą minimumą vietos pareikalavimui. Importas pasidarytų nebeaktualus. Bet Europos anglies gamybos pakėlimas susijęs su kalnų pramonei reikalingų mašinų tiekimu. Ar tie įrankiai ir mašinos bus JAV pristatytos laiku, pareis ir plano pasisekimas. Akmens anglis yra sunki prekė, jos transportui reikia daug prekinių vagonų ar laivų. Šių priemonių Europoje labai trūksta. Planas numato, kad trumpu laiku tektų gauti per 100.000 prekinių vagonų, norint užtikrinti tvarkingą Ruhro krašto anglies paskirstymą. Bet JAV ekspertai pritarė tik 20.000 prekinių vagonų per tą patį laikotarpį eksportui. Tokiu būdu, transportą teks labai intensyviai išnaudoti ir kiek galint labiau apkrauti, kad vis dėlto būtų rastas bent patenkinamas sprendimas.

Geležies ir plieno gamyba iki 1952 m. numatyta padidinti 20 %, lyginant su 1938 m., ir gaminti per 60 milijonų t kasmet. Kadangi to kiekio Europai nepakanka, tai per ketveris metus numatyta įvežti iš JAV 11.766.000 t špyžiaus, skardos, plieno plokščių ir kitokių metalo prekių. Šių prekių įvežimas kasmet mažėja, nes jos labiausia reikalingos ūkio atstatymui pradžioje. Labai dideli kiekiai numatyti skysto kuro. Nevalytos žemės alyvos kiekis prašomas 50,1 milijonas t per ketveris metus, o valytos alyvos produktų — 68,6 milijonai t. Žinant, kad skysto kuro trūkumas yra gana žymus visame pasaulyje, numatyti kiekiai vargu galės būti Europai patiekti, nors pirmuoju planu numatytos normos yra žymiai sumažintos. Numatyta ypač didinti žemės alyvos rafinavimo pramonę, ir 1952 m. visą Europai reikalingą naftą galės paruošti vietos pramonė. Tam numatyti reikalingi įrengimai. Kadangi Vokietija yra geroje susisiekimo su Vakarais vietoje ir turi gerą upių ir kanalų tinklą, tai ateityje šis kraštas ir gali tapti skysto kuro sandėliu su tam tikslui pritaikintais įrengimais.

Vykdant nustatytą programą, Vakarų Europos pramonės pajėgumas žymiai padidėtų. Taip 1947—1951 m. laikotarpyje numatyta padidinti: akmens anglies gamyba 33 %, laivų statyba 24 %, elektrotechnikos pramonė 39 %, plieno 83 %, traktorių gamyba 109 %, žemės alyvos perdirbimo pramonė 156 % ir trąšų gamyba 179 %.

Marshallio planas pradeda veikti, ir JAV prekės ima plaukti į Europą. To plano tikslas — atstatyti ir sustiprinti pačios Vakarų Europos pramonę, kad ji galėtų toliau būti pajėgi ir tvirtai galėtų stovėti ant savo kojų. Plano vykdymas yra dar apsunkintas tos aplinkybės, kad viena didelė valstybė yra nusistačiusi žūtbūt sutrukdyti to plano pasisekimą. Čia nėra eilinis klausimas, ir plano vykdymas gali turėti pasekmių, reikšmingų visai tolimesnei Europos, o gal ir viso pasaulio raidai. Be to, čia nėra tiek svarbu paties plano materialinė reikšmė, kiek svarbu to plano pasisekimas. Jei planas bus sėkmingai įvykdytas — bus taika, jei

(Nukelta į 6 pusl.)

(6) M. VAITKUS

Žvirblis Linksmaplautis

VI.

Kietai sučiaupęs snaputį, iškentė Linksmaplautis sausį, kurį žvirbliai vadina piktuoju. Vargais negalais pergyveno ir vasarį, kuris, kad ir taip švelniai stačiaeivių vadinamas, ėste paėdė Linksmaplaučiui širdutę. Pagaliau teikės ateiti ir kovas. Ne dykai nešioja sparnuočio vardą — tad jau daug padoresnis. Vėjas iš šiaurryčių kas kartą dažniau pasuka pūst iš pietvakarių. Saulė vidudieny kas kart aukščiau užkopia, ir nuo stogų ima čiurkšliais tekėti vanduo. Vėžėse pritvista latakėliai, kur nusikalėję žvirbliukai linksmai pasitaško. Bet vakarop vėl grįžta iš savo slaptės šaltis — ir nuo stogų čiurkšliai sustingę nutįsta ilgais leketais. Naktimis Čirikšas gauna vėl ieškoti užuovėjos nuo kandaus šalčio kur palėpėj ar bent pastogėj. Gera, jei kur sieno ar šiaudų surasi. Ar daug čia tokiam nykštukui reikia — įsirausei ir šildais, nelyginant koks stačiaeiviukas savo lovelėj. O šiaip tenka gerokai prisidrebėti per naktį, kur dar tokios ilgos. Nėr kaip nė kokiam padoriam padarui pasakyti. Dreba stačiai kiekviena net mažiausioji plunksnelė.

Bet ką padarysi? Užtat nykstančią kantrybę ir silptančias jėgas palaiko viltis: juk ateis pagaliau ir savasis (taip žvirbleliai vadina balandį). Iš pietų pusės gūsiais atadvelkia jau kartkartėmis lyg milžino geradario drungnas kvėpavimas.

Čirikšo širdelę vilbina kažkokie dar labai neaiškūs lūkesčiai: kažko šviesaus ir šilto, laisvo ir lengvo, gero-mielo.

Pagaliau atskrido balandis iš šiltųjų su saulės šypsuliu, su drungno vėjelio plazdenimu, su upokšnių krikštolu, su krūmų pumpurais, su sniegelėm, žibuoklėm. Iš žemės ėmė lįsti į saulę kirminėliai; iš miego atsibudusios suzirzė musės; saulės atakaitoje dūzgia pirmieji vabaliėliai

Čirikšas ūmai suprato, ko ilgisis: draugės — tokio pat padarėlio, kaip ir jis pats, tik silpnesnio, švelnesnio, grakštesnio ir mielo, su kuria galėtų drauge susikurti lizdelį, drauge gyventi ir džiaugtis ta saule, tuo vėjeliu, tais riebiais vabzdeliais, tais gaiviais klanais.

Yra toks padarėlis. Tai — Čyrutė laibakaklė, ilgliemenė. Oi, graži tai žvirblytė, tokia gyva, linksma, bet išdidi ir kandi — nė nebandyk prisigretinti! O tuo tarpu taip viliote vilioja.

Jau kelinta diena, kai Čirikšas rėžia sparną apsukui kietąją gražuolę: tai, pasipūtęs povu, didvyriškai skrieja aplinkui; tai, linksmai čirknodamas, straksnoja aplink žavingąją, kaip mitrus kavalierius; tai, sučiupęs kokį gardų gyvį, atneša širdies išrinktajai; tai, kiek atsitolinęs, betgi kad beširdė regėtų ir girdėtų, atsitūpia melancholiškai ant šakelės ir, elegiškai čirendamas, graudina negailestingąją širdį; arba vėl, seka jai stebuklingą pasaką: kaip, girdi, būtų jiem saldu gyventi vieniem dviem, jaukiame lizdelyj, pavėsyj ir užuovėjoj; jisai rinktų ir neštų jai riebiausių gyvūnėlių, rinktinių trupinių; o jinai taip patogiai sėdėtų sau ant krūvos kiaušinėlių, kaip kokia karalienė, ir vien palankiai žvalgytųs ir klausytųs, kaip jis jai gieda gražiausiąsias savo giesmeles... Cyp, cyp, čir, čir, cirikš, čirikš...

Bet nelemtoji gražuolė iš pradžių tartum vien juokias iš jo, vien erzina, dažnai nė dėmesio tarsi nekreipdama, o kartais ir dar blogiau — apibardama, aprėkdama, apipašiodama..

Nusiminė vraguolis, nuliūdo, sulyso. Mano jau: viskas baigta! Ir jau buvo besižvalgąs į kitą gražuolę. Bet čia jau Čyrutė nusileido — suminkštėjo, sušvelnėjo ir davė savo dūsautojui suprasti, kad jis jai patinkąs. Ūmai atgijo Čirikšas. Čirikš, čirikš! vadinas, būsi mano patelė?

— Čirikš, čirikš... nežinau... gal... nujau... tur būt...

Ir juodu vieną gražią dieną susižadėjo ir susituokė.

Ir prasidėjo Linksmaplaučiui laimės darbymetis: gana svajoti ir laisvai skrajoti — reik kurti šeimos židinį. Visų pirma — susirasti butą. Čirikšas metė akį į vieną dailų inkilą. Kad taip jį paglemžus — ir baigtas kablis? Būtų puiku: priebėga nuo darganų, pavėsis nuo saulės, gaubelė nuo šalčio, uždoris nuo priešo. Ir dar viena — inkilas jaukiam sodely, o sodelis — po Jonuko langais! Taigi, visos gėrybės.

Bet kaip bus, kai parskris tikrasis buto įnamis — juodašvarkis baltasnapis varnėnas?... Te! niekis! Kaip nors išsisuksim! O tuo tarpu į darbą!

Ir šmukšt pro langelį į vėsų tamsų vidų... Ten rūpestingo stačiaeivio padėta pradžiai žiupsnys šieno (žinoma, ne Čirikšui; jis tai ir pats supranta). Nedaug čia ko bereikės ir nešti — ir bus beregint susuktas lizdelis — ir galės Čyrutė ramiai dėti kiaušinėlius... Ramiai? O milžinas varnėnas?... Na, kol kas dar jo nėra, o kai atsiras — pažiūrėsim. Čirikš, čirikš.

Ir ėmė juodu abudu su jaunąja nešioti į Dievulio duotąjį sau butą šapelį po šapelio, šiaudelio — taip siūte ir siuva. Tiesa pasakius, ne tiek paties darbo dėlei, kiek dėl savo malonumo. Ir daugiau skraido vyras, nekaip žmonelė. Toji pagaliau susisuko inkilo dugne sau patogią gūžtelę, visiškai pagal savo dydį, ėmė dėti kiaušinėlius, o galop ant jų pastoviai atsitūpė, išdidi bei aikštinga. Tikra tironė: tu, vyreli, ir maistą nešiok, ir žinias rankiok, ir džiuginк dainelėmis, o jinai tau atsimokės vien tuo, kad patenkintai prisimerks ir abejingai nusigręš; o jei kuo neįtiksi, tai piktai pričirkš tau pilnas ausis. Ir vargšas vyrelis kenčia ir tyli, ir skrajoja — skrajoja, rankiodamas bei nešiodamas savo valdovei maistą.

Pagaliau, ko bijota, įvyko: parskrido iš savo tolimos kelionės šnekutis, tas stačiaeivių lepūnas, toks stambus, juodai blizgąs, kaip skaidriai nuvalytas stačiaeivių batukas, su tokiu ilgu baltu snapu — tiesiog siaubas! Atskrido ir nutūpė ant inkilo stogelio. Pastebėjęs jį, Čirikšas ėmė perspėjamai čirkšti, kad patelė išgirstų: pavojus! o pats skrenda artyn, grasomai čirkšdamas. Patelė kyšt snaputį pro langelį — o ten didžiulė juoda blizganti galva su galingu baltu snapu ir dviem didelėm spindinčiom akim... Siaubas... Bet tik vieną valandėlę: antrą akimirksnį jau ji atsikvošėjo — žut-būt apginti savo gūžtą nuo milžino puoliko! Siustas pagavo ją: jinai pasipurėno — išsipūtė dvigubai; piktai plaka sparnais, plačiai išsižiojo, liežuvėlis kaip angiai virpa, akutės juodom žarijom dega, iš krūtinės veržias grasmingas čirškesys... Varnėnas nustebo: fui, koks piktas padaras! Baimė. ima: Kažin? o gal ji ir labai skaudžiai kerta? Gal geriau neužsidėti?...

Italijos rinkimai ir baimė Europje

Mūsų Paryžiaus korespondento

Paryžius, balandžio pradžia

Užsienio žurnalistų klube Paryžiuje paskutiniu metu daug populiarumo susilaukė italai žurnalistai. Ar tai spaudos konferencijose, ar privačiuose pokalbiuose — jiems tenka atsakinėti į daugybę klausimų, kurių didesnę dalį stato anglosaksai, ypatingai amerikiečiai kolegos. Šie klausimai dažniausiai sukasi apie pilietinį karą Italijoje. Kils pilietinis karas Italijoje ar ne? Susikurs šiaurės Italijoje sovietinio tipo respublika ar ne? O jeigu ir susikurs, tai kuriuo keliu pakryps Europos ir viso pasaulio ateitis? Italams tenka parodyti daug lankstumo ir takto, išsisukant iš kryžminės ugnies.

— Sakykite, ar ir pas jus panašiai prasidėjo? — klausia kartą Jūsų korespondentą pietietiškai judrus Italijos dienraščių atstovas ir, nelaukdamas atsakymo, čia pat priduria:

— Mums tik prasideda, o jūs... baisu. Bet suklups kur nors raudonoji meška. Italija...

Nebaigė. Ir be žodžių aišku.

Šveicarų savaitinis žurnalas „Weltwoche", paprastai gerai informuotas, pateikia savo skaitytojams straipsnį, vaizduojantį priešrinkimines nuotaikas Italijoje. Jau vien patsai straipsnio pavadinimas „Ar jau turite Ispanijos vizą" — daug pasako.

Nuotaikos Italijoje pasakiškos. Visokio plauko piniguočiai, markizai, grafai, princai neriasi iš kailio belenktyniuodami konsulatuose, kad tik greičiau išgautų Ispanijos, Egipto ar Pietų Amerikos kraštų vizas. Kiti ieško giminių ir pažįstamų nuošaliose vietose, kalnuose ar salose, kur tikisi būti neatpažinti ir tokiu būdu praleisti neramų laiką. Patys turtingieji laiko paruošę jachtas ar motorines valtis nuošaliuose uostuose, kad laiku galėtų... Įvairios rūšies nuodų pareikalavimas taip gi didelis. Ypatingai madoje Göringo ir Himmlerio išbandytieji... Bet iki aštuonioliktosios dar laiko nemaža. Tad galima dar ūžauti. Na, ir ūžauja. Kaip korespondentas tvirtina, atmosfera visiškai atitinka „Après nous — le déluque" (Po mūsų nors ir tvanas).

Kaip pasitinka plačiosios italų masės didįjį bandymą?

Stebėtojai tvirtina, kad ne vien storų kišenių savininkai ruošiasi bėgti. Jie pasakoja, kad susidaro įspūdis, jog tauta yra didesniąja dalimi pasimetusi ir nebesusigaudo, kuriuo būdu pasipriešinti pavojui. Jei galėtų, dauguma norėtų šios padėties išvengti pasišalinimu. Šiaip ar taip, visa tauta neišbėgs. Tenka apsispręsti. Ir štai ne dienomis, bet valandomis ryškėja du frontai — komunistinis ir antikomunistinis. Pagal kominformo pagyras, Italijoje yra apie pustrečio milijono komunistų partijos narių. Pridėjus dar Nenni šalininkus, susidaro „šiokia tokia grupelė" — fanatizuotų, apginkluotų, nieko, išskyrus tautos laisvę ir nepriklausomybę, nerizikuojančių vyrų armija. Prie jų šliejasi dar ir tie, kurie „abejoja" demokratijų stiprybe ir mano, kad komunizmo įsigalėjimas Europoje yra neišvengiamas. Jie dabar skuba ištrinti „abejojimo" žymes ir iš anksto pradeda „atgailauti". Komunistai tokiems abejotojams varo baimės, kiek beįstengia, terorizuoja juos. Ne vienas pasimeta ir jau šiandien uolumui įrodyti imasi pačių kraštutiniausių priemonių. Taigi komunistinis blokas, bent jų propagandos akimis žiūrint, ne tik gausus, bet ir iki įtūžimo pasiruošęs bet kam.

Visi kiti italai pradeda užmiršti savo 60 partijų ir jungiasi į antikomunistinį bloką. Kas jam vadovaus? Kurį laiką daug vilčių susilaukė l'Uomo Qualunque vadas Guglielmo Gianini. Bet jo žvalgždė greit užgęso. Vėliau iškilo nepriklausomųjų socialistų vadas Saragat, bet ir jis nepateisino į jį sudėtų vilčių. Paskutiniu metu pasirodė dešinysis liberalas Roberto Lucifero, kuris su dideliu įtūžimu puolė organizuoti antikomunistinį bloką. Jo išvaizda irgi atitinka pavardę, energija taip pat. Bet antikomunistinis blokas pasirodė nėsąs toks vieningas kaip komunistinis, ir dalis Roberto Lucifero nepripažino, ypatingai vidurio ir kairiojo sparno grupės.

Šiaip ar taip, visos antikomunistinės Italijos viltis buvo ir lieka energingasis Alcide de Gasperi. Jam pavyko išlaikyti vyriausybę be komunistų. Ir ne tik išlaikyti, bet daugelį darbo sričių dar aptvarkyti, atstatyti pakenčiamą tvarką ir įvesti Italiją „į vėžes". Užsienio politikos reikaluose de Gasperi pasiekė neįtikėtinų laimėjimų, nebeskaitant jau net Triesto.

Prieš komunistus Alcide de Gasperi išeina kaip aiškus ir atviras kovotojas. Savo kalbose jis komunistus aiškiai vadina „svetimos jėgos apmokamais agentais" ir nesivaržo tąja „jėga" pavadinti Rusiją. Jis šiandien nesako politinių oracijų, bet kviečia, tiesiog maldauja, italus atsibusti ir vieningai stoti į likiminį mūšį dėl laisvos ir nepriklausomos Italijos.

Už Alcide de Gasperi pečių stovi tikinčioji Italija. Keliautojai rašo, kad šiuo metu Italijos bažnyčiose nuolat pilna žmonių. Religinis nusiteikimas esąs pakilęs kaip niekada dar atmenamais laikais. Minios esančios tiek įsiaudrinusios ir sujaudintos, kad laukiama kažkokio stebuklo, kuris Italijos likimą pasuksiąs kita linkme. Tos minios maldininkų visose Italijos vietose, ypatingai Asyžiuje religiniame pakilime laukia stebuklo ir išvadavimo iš sukurtos baimės ir skurdo. Aišku, kad ir Vatikanas stebi likimines dienas. Pats Šventasis Tėvas Pijus XII neliko abejingas šiai kovai ir tarė stiprinančius žodžius, ypačiai Milano kardinolo Schuster lūpomis. Pagaliau nuimta kaukė ir nayvūs žmogeliai pamatė, kad nėra įmanoma tuo pačiu metu būti ir geru kataliku ir komunistu. Aiškus Bažnyčios pasisakymas ateinančių rinkimų reikalu įkišo geroką kuolą į komunistinius ratus. Iš tiesų, italams belieka pasirinkti tik du keliai: Roma arba Maskva!

O ką galvoja amerikiečiai?

Visumoje jie nėra perdaug pesimištiškai nusiteikę. Jie tikisi, kad italai nepasiduos dideliam komunistų spaudimui ir gąsdinimui ir taip lengvai nepuls jiems į glėbį. Amerikiečiai skaičiuoja, kad jau per 500 laivų visiškai dovanai atvežė italams javų. Kai šitai pareiškė USA ambasadorius James C. Dunn Reggio Calabria uosto darbininkams, tai komunistų partija jį už tai išplūdo, girdi, ambasadorius verčiasi propagandinėmis rinkimų kalbomis. Nežiūrint rūstaus partijos tono, uosto darbininkai šaukė „Viva l'America"... Jiems aišku kaip diena, jei komunistai laimės, tai joks laivas nei su duona, nei su taukais nebeatplauks; nei žibalo, nei rūbų, nei dolerių, nei turistų, nei galimybių išvykti Šiaurės ar Pietų Amerikon! Amerikos atstovai italams tai aiškiai pasako. Tik gaila, kad taip vėlai ir ne tikriesiems kaltininkams. „Vien doleriais šiandien išgelbėti Europos laisvę nebegalima", pastebi šveicarų žurnalistas G.P.

Sąryšy su rinkiminiu įtempinimu Italijoje, žymus šveicarų žurnalistas Kurt von Schumacher svarsto Europoje susidariusią padėtį. Jis konstatuoja, kad Europa yra įpuolusi į paniką, kokios dar nebuvo nuo pat Münchено laikų. Paryžiuje žmonės svarsto galimybes išvykti Marokkan, kur žemės sklypų kainos pabrango pasakiškai. Marokkas — tai lyg Amerikos „erzacas" negalintiems pasiekti antrosios Atlanto pusės. Italijoje aišku... Net ir Šveicarijoje žmonės išsipardavinėja ir laukia eilėse apgulę konsulatus. Panika Europoje. Kurt von Schumacher klausia:

— Ar turi šitoji baimė pagrindo?

Ir pats atsako, jog asmeniškai manąs, kad ne! Tiesa, už geležinės uždangos susidariusi padėtis yra baisi, Čekoslovakijos, Suomijos, Italijos pavyzdžiai raminimo neteikia. Bet ar visa tai tik šiandien?

„Mažiausia ne nauja. Kraštai už geležinės uždangos ne tik dabar, bet jau prieš keleris metus Jaltoje ir Potsdame buvo perleisti Rusijai. Kad taip atsitiko, negana pakankamai apgailestauti".

Autorius primena ofensyvą prieš Rooseveltą, kurio palaiminimu Jaltoje ir vėliau jo papėdininkų Potsdame buvo palydėti rusų „žygiai" anapus geležinės uždangos. Šių dienų įvykiai gali būti nelaukti tik tiems, kurie sugebėjo nuo 1945 metų besirutuliojančius įvykius visiškai **pramiegoti!** Jie ir metasi dabar į paniką.

Buvęs Didž. Britanijos ambasadorius Paryžiuje Sir Duff Cooper „Daily Mail" skiltyse rašo apie šių dienų baimę Europoje:

„Baimė yra puikus žadintuvas, bet ilgai besitęsianti baimė yra labai prasta ir pavojinga patarėja."

Iš tiesų. Jeigu dabartinė baimė, apėmusi likusią Europą, tarnaus kaip žadintuvas — Europa laimės, bet jei toji baimė įstums žmones į beviltišką paniką, gali Europa susilaukti liūdnų pasėkų."

Tik „miegojusiems" paskutinieji įvykiai yra nelaukti ir baisūs. Sekusieji visą įvykių eigą mato planingą ir vis dar efektyviai nesulaikomą rusų skverbimąsi į Vakarus. Ir tai nuo Waterloo laikų! Tik aiškus ir tikras pagrasinimas sulaiko rusus kurį laiką nuo žygio.

Prieš šimtą metų lordas Palmerston, garsus anų laikų Rusijos klausimų žinovas, rašė:

„Mes ir rusai vis dar esame lygiai toje pačioje padėtyje kaip ir visada: mes neapkenčiame vieni kitų, vieni kitus plūstame, bet mes abeji nenorime karo. Rusija visada veržiasi greit ir tiek toli, kiek tai yra įmanoma be karo. Bet jeigu Rusija įsitikina, kad tolimesnis veržimasis galėtų privesti tik prie ginkluoto pasipriešinimo, — ji nusileidžia."

Šiandien Rusija veržiasi kaip per visą šimtą metų į Vakaraus. Klystų tie, kurie manytų, kad jie tai daro komunistinio fanatizmo ar aziatiško pasalumo vedama, mano Kurt von Schumacher, bet tam, kad užsitikrintų geresnes gynimosi linijas. Kad ir kaip gudri bebūtų rusų politika, norintiems ją suprasti ji nėra koks užkeiktas rebusas. Per tris paskutinius puolimus Vakarų Europos Rusija du kartus vos pati nesužlugo. Kaip beišgyventų Rusija sekančią invaziją?

Marshallio planas Amerikos sienas atkelia prie pat geležinės uždangos. Vak. Europa jau įeina į Amerikos gynimosi sistemą. Jau konstruktyviai ruošiamasi gintis... Ispanija taip pat bandoma traukti į Marshallio planą. Vakarų Europa jungiasi. Pasirašytieji dokumentai Briuselyje ir Torino greičiausiai neliks beverčiais popieriais, kaip iki šol kad yra tas, ant kurio pasirašyta taip vad. „Atlanto charta"....

Nepagrįsta ir tuščia viltis, kaip mėgstama sakyti, tėra „asilų paguoda". Mes „akis į akį" pažinę tuos, kurie rūstūs ir pilni pagiežos stumiasi į Vakarus, nepametame be reikalo galvos, nors aiškiai žinome, ko jie siekia. Ir kaip tik tas žinojimas pripildo mus palaikančio optimizmo, ne vien dėl mūsų pačių, bet dar daugiau — dėl kenčiančios ir kovojančios tautos.

Z. Ubr.

Suomijos karo paktas su Rusija

Pagal Daily Mail spec. korespondento iš Helsinki pranešimą, Suomijos sudarytas karo paktas su Sovietų Sąjunga atėmė Suomijai neutralumo teisę ir įpareigojo būti su Rusija pilnoje karinėje sąjungoje. Ši sąjunga veiktų tada, kai pati valstybė pasisakytų tuo reikalu.

Suomijos pareigūnai sakosi, jog jie dar nepraradę nepriklausomybės. Pagal sutartį iš Suomijos nereikalaujama nei bazių nei teritorijos keitimo. Pasak jų, Suomija pati nustatysianti, kada tas netikėtumo atvejis iškils. Suomijos kariuomenei nereikėsią žygiuoti į kitus kraštus. Užsienio politikai koordinuoti varžtai esą jau atpalaiduoti.

Suomija pasižada kovoti „savo teritorijos ribose", jei ji arba Rusija būtų užpulta Vokietijos ar jos „kitos valstybės, sąjungoje su jąja".

Jei Suomiją užpultų, Rusija ateitų jai į pagalbą tik „jiems abiems susitarus".

Šeštame sutarties paragrafe numatyta, kad tiek Rusija tiek Suomija pasižada vadovautis abipusio respekto dėl valstybės suverenumo ir nepriklausomybės ir taip pat nesikišimo į kitos valstybės vidaus reikalus principais.

Sutartis galiojanti 10 metų ir pasirašyta Molotovo ir premjero Pekkalos iš Suomijos pusės. Sutartį turės ratifikuoti Suomijos parlamentas.

Suomijos prezidentas savo radijo kalboje pareiškė, kad ši sutartis neturinti slaptų klauzulių. (DM/J.A.)

ISPANIJA IR IZOLIACIONIZMAS

Ispaniją prisiminus, bus įdomus taip pat šveicariškio „Die Tat" pasisakymas apie jos izoliacionizmą. Jeigu amerikiečiai, pastebi laikraštis, dar prieš kelias savaites galvojo, kad Ispanija turinti išpildyti kai kurias vidaus politinio pobūdžio sąlygas, tai šiandien atrodo, padėtis pasikeitė tiek, jog gen. Franco be jokių koncesijų gaunąs tai, ko jis norįs. Franco tuo būdu žymiai sustiprinęs savo prestižą. Dėl šio laimėjimo jis turįs būti dėkingas faktui, kad bėda tapo dorybe, t. y. kad Jungt. Tautų nesavanoriškai vykdyta boikoto izoliacija jam pavyko pakeisti garbingu „splendid isolation" principu ir tatai įgyvendinti. Kaip tik šios izoliacijos pasėka ir esąs Ispanijoje aiškiai pastebimas nesirūpinimas santykiais visoje kitoje Europos dalyje. Laikraštis mano, kad svarstant Ispanijos įjungimą Europos atstatymo programon, reikėtų šį klausimas kitaip statyti, būtent: ar Ispanija su taip jau dideliu noru šlietųsi prie Vakarų Europos federacijos net ir tuo atveju, jeigu ji esą būtų priimta į 16-kos tautų tarpą? Čia esą reikėtų nepamiršti ir tai, kad separatizmas laikomas vienu giliausių ispano charakterio bruožu. (z)

JAV STIPRINASI ALEUTŲ SALOSE IR AŠIGALY

Pranešama iš Washingtono, kad JAV pradėjusi sąjūdį dėl U.S. arktikos gynybos sustiprinimo, kad tuo būdu sustiprintų Norvegijos laikymąsi strateginėse poliarinėse salose.

Aleutų salos numatomos tik kariniams tikslams. Tuo reikalu jau padaryti žygiai tarp kariuomenės, laivyno ir aviacijos vadų. Su dabartiniais planais esą siejamas JAV laivyno lankymasis Norvegijoje, Turkijoje ir Graikijoje.

Kanada taip pat tiria sąlygas, kaip ji galėsianti apginti šiaurę, kur yra uranijaus žaliavos. (m.)

O ten iš oro girdėti užpakalyj lygiai piktas čirrrkšš-čirrrkšš! Juk tai nevydonas patinėlis taisos iš užpakalio į kuodą kibti... Menki juokai! Iš įsiutusio vabalo maža ko gero galima laukti! Ar ne verčiau mesti tą nelemtąjį inkilą? Ar maža jų aplinkui? Tik rinkis, kurį tinkamas, o tie stambuliai bičiuliai žmonės vien džiaugsis!

Ir lėtasis šnekutis dėl šventos ramybės ryžos pasitraukti iš kovos lauko, jos nė nepradėjęs. O Čirikšas dar gerą galą jį lydi iš paskos, karžygiškai grasydamas čirrr-čirrr, skatinamas dar ir savo bičiulio Jonuko, kuris pro langą regėjo tą kovą ir nuoširdžiai juokės, kurstydamas Linksmaplautį nepasiduoti, nors truputį buvo gaila varnėno: juk taip būtų miela turėti po langu tą jaukų šnekutį, kurs taip įvairiai čiauška!

Pasisukaliojęs po apylinkę ir radęs inkilus tuo tarpu jau kitų užimtus, varnėnas grįžo prie čirikšiškio: pabandys laimės — gal Čirikšai bus patys pasitraukę ar bent tam kartui kur pasišaliną — tuokart jis galėtų šmurkšt įlįsti į dar šiltą gūžtą, ir tegu tada Čirikšai pabando paveržti iš jo butą!

Bet kur ten! Čirikšienė besėdinti inkile ir kad išsižios, kad ims plūsti — visai kaip kai kurios senyvos stačiaeivės, abipus tvoros stovėdamos. Čirikšienės riksmas prisišaukė ir įsiutusį vyrą ant varganos šnekučio galvos. Tad negandingai patupėjes ant inkilo, šiurpiai pasipurtęs, kartą kitą liūdnai švilptelėjęs, juodašvarkis gražuolis pakilo į orą kitkur ieškoti laimės ir daugiau čion nebegrįžo.

• • •

Mažoji žvaigždė / Pernette Chaponnière

„Man atrodo", tarė mielasis Dievas, „kad mano danguje kažkur verkia žvaigždė".

Ir jis sušaukė savo angelus, kurie tuojau suskrido ir susėdo apie jį ratu.

„Eikite", įsakė jiems Dievas, „ieškokite visur ir suraskite tarp mano žvaigždžių tąją, kuri mano dideliame mėlyname danguje yra nepatenkinta savo gyvenimu".

Angelai nuskrido visomis keturiomis dangaus kryptimis. Jie ieškojo visur, sustodami prie kiekvienos žvaigždės — prie auksinių ir sidabrinių, prie mažų ir didelių, prie tų, kurios ramiai kaip žibintai žibėjo, ir prie tų, kurios mirkčiojo, lyg joms akis skaudėtų. Jie klausė kiekvieną: „Ar tu verki?"

Bet visos atsakinėjo: „Aš? Verkti? Niekad! Niekas dideliame mėlyname danguje nėra tokia laiminga kaip aš!"

Po ilgų, ieškojimų išvargę, grįžo angelai pas Dievą. Jie suplasnojo sparnais ir pranešė: „Pone, mes nieko negalėjome rasti. Nė mažiausia dangaus žvaigždė nenusiskundžia savo likimu".

Bet mielasis Dievas to nenorėjo klausyti: „Jūs blogai ieškojote", tarė jis, „pradėkite vėl iš naujo!"

Ir vėl išskrido angelai į dangaus erdves. Galop vienas iš angelų pastebėjo vieną žvaigždę, kurį buvo tokia maža, kad per pirmąjį ieškojimą jos visai nepastebėta. Ir kai angelas prie jos priartėjo, jis pamatė, kad jai per skruostą nuriedėjo didelė auksinė ašara.

„Ar tu esi toji žvaigždė, kuri verkia danguje?" paklausė jos angelas.

„Taip, gražusis angele".

„Ar tu esi nelaiminga mėlyname danguje?"

„Ne, gražusis angle".

„Tai ko gi tu verki?"

„Aš noriu būti didesnė", verkšleno žvaigždė ir jai per skruostą vėl nuriedėjo auksinė ašara.

„Ak, tu vargše", sušuko angelas ir nuskubėjo pas Dievą, kuris jo jau laukė.

„Pone, taip ir vėl viena nepatenkinta žvaigždė" tarė mielasis Dievas. „Eik ir jai pasakyk, kad mano danguje yra ir labai didelių ir labai mažų žvaigždžių, ir tai yra todėl, kad aš taip noriu. Mano nutarimai yra nekeičiami".

Angelas nuskrido pas nelaimingąją.

Kai mažoji žvaigždė užgirdo angelo pranešimą, ji nuleido liūdnai galvą. Angelui jos pagailo ir jis atsisėdęs ant debesėlio bandė ją guosti.

„Kodėl gi tu nori būti didesnė? Ar tu pavydi savo kaimynėms?"

„Oi ne, gražusis angele".

„Tai kokia gi yra priežastis?"

„Na, jeigu tu nori būtinai žinoti", pasakė žvaigždė, „aš tau papasakosiu priežastį: — Žemėje yra mažas berniukas, kuris serga ir visą laiką turi gulėti lovoje. Jis yra labai neturtingas, todėl gyvena mažame, biauriame kambariūkštyje, kurio langai yra tokie maži, kad per jos matosi tik labai maža dalelytė dangaus. Ir toje dalelytėje nesimato nė mažiausios žvaigždės. Aš gerai žinau, kad jis labai norėtų pamatyti nors vieną žvaigždelę. Aš kaip tik esu toje dangaus dalyje, bet esu tokia maža, kad jis manęs negali pamatyti..."

Ir žvaigždė vėl pradėjo verkti.

„O dangau", sušuko angelas, „tas visai keičia reikalą! Palauk aš tuojau vėl grįšiu". Ir angelas vėl nuskubėjo pas Dievą.

Kai jis Dievui papasakojo visą istoriją, Dievas jam tarė: „Eik ir jai pranešk, kad ji nuo šiol bus gražiausia ir skaisčiausia žvaigždė mano danguje".

Tą vakarą, mažas sergantis berniukas, kuris liūdnai žiūrėjo į savo kambariūkščio langą, pamatė, kaip staiga danguje suspindėjo gražiausią žvaigždė.

„Motul", sušuko jis, „Motul, štai tenai, aukštai danguje, yra nauja žvaigždė, kuri šviečia tik man vienam!"

(Vertė Br. K.)

KULTŪRINIS GYVENIMAS

Dail. prof. Adomo Varno 40 m. kūrybos sukaktuvės

1907. XII. 24 — 1947. XII. 24

Didieji korifėjai, tokiuo yra ir Adomas Varnas, kuria nors ir nežinios pakelėje, kai visko trūksta, išskyrus kūrybinį aksiną, kuris prasismelkia per niurias dabarties sutemas. Jis ne gležni šiltadaržio gėlė, galinti žydėti nureguliuotoje temperatūroje, bet derlingos lietuviškos žemės sūnus, svetur subrendęs, svetur išsimokslinęs ir dabar svetur beruošiąs jubiliejinę parodą. Štai keletas būdingesnių jo gyvenimo ir kūrybos bruožų.

MOKSLO KELIU

Septintuosius savo amžiaus metus eidamas Adomukas neteko tėvo, o dešimtaisias susipažino su savo metrikomis, kurias atnešė jo gerasis patėvis Domininkas Čepulis. Jos skambėjo: „1878 m. gruodžio 20 d. (senuoju stilium) iš teisėtai susituokusių Juozo Varanavičiaus ir Pranciškos Varanavičienės, gimusios Pranašaitės, gyvenančių Joniškio miestelyje, gimė vyriškos giminės kūdikis, kuris pakrikštytas vardais Adomu, Juozu ...“

Patėvio ir metrikų išrašo lydimas pateko Joniškio pradžios rusiškon mokyklon. Anuomet toji mokykla buvo neišvengiamas slenkstis, kurį turėjo peržengti kiekvienas noris toliau mokytis.

Iš Joniškio patenka jis Mintaujos gimnazijon, kurioje anuo metu mokėsi nemaža lietuvių, kilusių iš šiaurinės Lietuvos. Gimnazijoje pajunta palinkimą piešti. Anuomet bebrėstas Adomas susiduria su dilema: mokytis, pasirinkti specialybę ar tapti pilnutiniu žmogumi. Ir anuomet jam rodėsi, kad pilnutinis žmogus gali išaugti dvasinėje seminarijoje. Tuo tikslu palieka gimnaziją ir stoja Kauno dvasinėn seminarijon.

Sukurtasis idealas pamažu atsišlieja nuo tikrovės. Toji tikrovė jam darosi kaskart sunkesnė. Dvasinėj seminarijoj pamokas pradeda apleisti. Priežastis — tikra, o dažniau tariamoji liga. Bet jis buvo sveikas piešti... Dvasinėje seminarijoje Adomas buvo tiesus jaunikaitis.

Išstojęs iš dvasinės seminarijos autoritetų buvo įkalbinėjamas, kad gyvenime nesų taip, kaip mokoma mokyklos suole. Tat galop jubiliatą apsprendė pasirinkti meno studijas, ir jis atsiduria Petrapilyje meno, vėliau Stieglitz meno aukštojoje mokykloje.

PAKELIUI Į KROKUVOS AKADEMIJĄ

Nepavykus iš Rusijos dėl karinės prievolės pabėgti per Kybartus, pasirenka jis kitą kelią — per Varšuvą. Tame mieste atsiduria be pažįstamų ir pinigų. Atsitiktinai prisimena jis vieną menininką lenką, kurį minėjo jo pažįstamas. Tuoj prisistato jam, siūlydamas savo paslaugas.

— Moki piešti? — klausia jį tas menininkas, gerokai palinkęs į alkoholį.

— Moku, — atsakė bėdos verčiamas Adomas, nors savaimingai dar nedirbęs.

Ir pirmasis jo darbas buvo stacijos, užsakytos kažkuriai bažnyčiai. Pirmąsias stacijas padarius, gauna kitas daryti. Galop visas užbaigus prasideda tikros stacijos atlyginimui gauti. Po kurio įstrigimo lenkas menininkas sako:

— Tas užsispyrėlis lietuvis kun. Šiaučiūnas nemoka sutartos sumos.

— Kaip tat kun. Šiaučiūnas? Nejaugi mano darytos stacijos buvo užsakytos Joniškio bažnyčiai?

— Žinoma, Joniškio bažnyčiai. O iš kur Tamsta žinai, kad kun. Šiaučiūnas Joniškio klebonas?

Adomas susijaudinęs nerimavo. Pirmas, jo nuomone, be patirties darbas atsidūrė jo gimtojo miesto bažnyčioje! Ir po pirmojo pasaulinio karo grįžęs iš Rusijos, jis paskubomis nuvyko pasižiūrėti, kaip atrodo pirmasis meninis darbas, kurį tačiau atpažino.

Galop pats Ad. Varnas, susirašinėjęs su kun. Šiaučiūnu, iš jo ir Joniškyje įsipilietinusio švedo Goes, kurį apylinkės gyventojai vadino Gosu, gavo 75 rublius. Toji suma buvo pagrindas pradėti studijoms Krokuvos laisvojo meno akademijoje. Ją baigęs įstoja pasitobulinti į Ženevos „Ecole des beaux Arts“ aukštąją tapybos mokyklą, kurią baigė 1907 m. pavasarį.

PLAČIUOJU KŪRYBOS KELIU

Dailininkas Adomas Varnas buvo prašytas dalyvauti pirmoje Dailės draugijos ruošiamoje meno parodoje. Tačiau jis dar lūkterėjo metus ir 1907 m. gruodžio 24 d. pirmą kartą viešai dalyvauja tos draugijos antrojoje parodoje, Vilniuje. Tas viešasis pasirodymas nereiškia jo menės veiklos pradžios. Neminint stacijų, Krokuvoje jis ne kartą dalyvavo konkursuose ir atliko ne vieną užsakymą.

Antrojoje lietuvių menininkų parodoje dalyvavo Čiurlionis, Rimša, Kalpokas, Žmuidzinavičius, Stabrauskas ir eilė kitų anuometinių menininkų, kurie nūnai yra garbingai įrašę savo vardus lietuvių meno istorijoje. Nuo šios parodos Adomas Varnas veikliai dalyvauja visose lietuvių meno parodose.

Pirmojo pasaulinio karo metu Adomas Varnas įsijungia į lietuvių pabėgėlių šalpos ir Lietuvos atkūrimo darbą. 1915 m. rudenį, Vyriausio Lietuvių Komiteto prašomas, vyksta į Odesą pabėgėliams šelpti rinkliavos organizuoti. Ne kas kitas, o jubilijatas nupiešia milžinišką 9

Dail. A. Varnas šalia savo naujausio kūrinio — Fausto Kiršos portreto
Nuotr. B. Gaidžiūno

metrų ilgio plakatą: „Rusija — Lietuvai“. Jau anuomet pradėjo viešai skambėti ne vien lietuvių tarpe Lietuvos vardas.

Vėliau persikelia į Petrapilį ir 1916—17 metais dirbo prie Lietuvių centrinio komiteto pabėgėliams šelpti. Jis ten vadovavo Technikos sekcijai, kurios pagrindinis uždavinys — pasiruošti techniškam Lietuvos atstatymui. Toji sekcija nemažai prisidėjo prie įvairių lietuviškų terminų sudarymo.

Dailininkas Ad. Varnas yra žymus saržais. Toje srityje jis pasižymėjo gana anksti. 1915 m. eilė jo saržų įdėta „Vairo“ žurnale. Petrapilio lietuvių seimas davė jam medžiagos paruošti saržų rinkiniui „Ant politikos laktų“, kurį išleido 1922 m.

DARBO BARAS LIETUVOJE

Adomas Varnas paruošia projektus pirmųjų litų; Adomas Varnas pagamino Steigiamajam Seimui prisiminti pašto ženklus; Adomas Varnas užsimoja surinkti iš įvairių Lietuvos sričių kryžius, kuriais jis išgarsino Lietuvos vardą svetur.

Kryžių nuotraukų padarė per 2.100. Jų išleista tik 2 tomai. Kryžių nuotraukomis Lietuva dalyvavo tarptautinėje tautodailės ir dekoratyvinėje parodoje — Monzoje 1925 m. Autorius išleistų 2 tomų kryžių rinkinių uždirbtą honorarą vėl įdeda į tolimesnį kryžių nuotraukų rinkimą. Jo pamėgimas šios tautodailės vertė pamiršti šluohuojančią sveikatą ir ne visuomet skambią piniginę. Tas darbas tęstas iki 1927 m.

Dail. Adomas Varnas pirmininkauja nuo 1919 m. Meno kūrėjų draugijai. Jis turėjo anuomet daugelį projektų, bet nemaža jis jų įgyvendino. Gal vienas didžiausių darbų buvo pastangos įkurti Operos ir dramos teatrus. Tuo tikslu 1920 m. jo pastangomis gaunama paskola iš JAV lietuvių. Paskolą gavus, iš Tilžės teatro nuperkami pirmieji kostiumai lietuviškai operai. Nemaža rūpesčio sudarė tų kostiumų globa. Gal ir su pagrindu anuomet Ad. Varną praminė „naftalinščiku“. Jo ir kitų pastangų dėka 1922 m. išriedėjo pirmoji „Traviata“, kuri pravirkdė ne vien Jablonskį, bet ir eilę kitų mūsų veteranų, entuziastingai sutikusių tą naujagimį.

Adomas Varnas ir pats yra buvęs artistu, nes jam dalyvaujant, 1903 m. tūloje Joniškio daržinėje slaptai suruoštas vaidinimas „Amerika pirtyje“.

Nuo 1924 m. profesoriauja Meno Mokykloje. Jis ten dėsto: paišybą, tapybą, kompoziciją, dekoratyvinę kompoziciją, dekoratyvinę tapybą.

Nuo 1921 m. jis yra prisiekusiu teismo ekspertu. 1932—35 m. pašto ženklų byloje sugaišo ypatingai daug laiko, nes tuo metu jis 0,05 % tikslumu išmatavo apie 6.000 pašto ženklų.

Tačiau dailininkas Adomas Varnas ne visuomet turėjo laimės. Vokietmetyje sudega jo rūmas su drobėmis, dažais, paveikslais, skirtais jubiliejiniai parodai. Po eilės susirgimų, 1943 m. rudenį jis banditų peršaunamas ir pavojingai sužeidžiamas. Toliau seka vargingi tremties metai: bėgimas ir bastymasis svetimoje žemėje. Jo sveikata ne per stipriausia, o ypač dėl DP sąlygų. Darbo kambarys Ravensburge (Kapuzinerstr. 7) kuklutis. Bet jubiliato dvasia pakili. Jis pilnas kūrybingumo. Tremtyje be teptuko, dažų, drobių, trūkdamas pagrindinių gyvenimo reikmenių, dideliu spartumu vėl pradeda kūrybinį tarpsnį. Taiklus teptukas ruošia kūrinius sukaktuvinei parodai.

Šia proga tebūnie leista jubiliatui palinkėti sveikatos, ištvermės ir tolimesnio kūrybingumo, kai ties mūsų galvomis grūmoja rūstūs debesys, o po kojomis stūkso svetima žemė. Ir šiuo metu jubiliatas, lyg aiškiaregis, mato artėjančią Lietuvos žemę, lietuviškų sodybų siluetus.

Ged. Galvanauskas

Iš 1943-1944 m. atsiminimų: (2)

Kai vokiečiai buvo uždarę Vilniaus Universitetą

Rašo prof. M. Biržiška

Žymi Vilniaus profesūros dalis, ypačiai teisininkai ir iš dalies humanitarai, tebegyveno dar Kaune. Kiti jųjų dėl sunkaus šiuo metu susisiekimo nereguliariai teatlikdavo savo paskaitas ir kitas universitetines pareigas ir skubiai grįždavo namo, o vokiečiams universitetą pridarius kai kurie net algos atsiimti vieną kurį iš savo tarpo teigaliodavo į Vilnių nuvykti, patys po kelis mėnesius Vilniuje nesirodydami. Nors formaliai ir Universiteto biblioteka vokiečių buvo uždaryta, bet rektoratui pavyko iš Schreinerto gana greit išgauti leidimą universitetiniam personalui mokslo reikalams kad ir susivaržius jąja naudotis. Tad ir profesūra galėjo čia — šiaip ar taip naudotis Vilniaus bibliotekų ir archyvų turtų turtais. Dar dr. Germanto laikais išrūpinęs iš jo įsakymą Vilniaus profesoriams gyventi Vilniuje, bet kitų jųjų neįstengęs priversti šiam įsakymui paklusti, kurį jie visokiais pretekstais aplenkdavo, labiausiai tie, kurie turėjo Kaune savo namus arba šeimas, kiti ir paralelinį darbą Kauno universitete arba tenykštėse administracijos įstaigose, rektorius mėgino juos priversti kad ir paskaitoms nebevykstant Vilniuje lankytis, tad nenutraukti su sostine savo ryšių. Atvykimas bent kartą mėnesiui algos pasiimti, ne kartą negalėjimas tuojau grįžti nukreipdavo ir atsilikėlį profesorių bibliotekon ar archyvan, kartais teatran arba operon, kai kada į savo tarpe gyvai bendraujančių vilniečių pabūvį. Todėl rektorius prisivertė veikti kaip ir prieš profesorius, bent prieš jų natūralų ieškojimą patogesnių sau sąlygų, ir uždraudė universiteto kasininkui mokėti profesorių algas jų įgaliotiems draugams ar kitiem asmenims, nebent pristačius gydytojo pažymėjimą apie neleidžiančią vykti ligą. Rektoriaus potvarkis, suprantama, sukėlė daugelio nepasitenkinimą, bet ir padažnino kauniečių lankymąsi Vilniuje. Reiškiantiems nepasitenkinimą, jis, kaip įstaigos vadovas, primindavo, jog ir nesant paskaitų jie einą tarnybines pareigas, nesą laisvi dirbti arba nedirbti ir turį atlikinėti darbus, kurie yra susiję su Vilniaus universiteto mokslininis ir kitokiais reikalais. Ir tikrai, reikalas įkinkyti profesūrą į universiteto organizuojamą ir prižiūrimą mokslinį darbą labai greit iškilo, kad ir iš šalies sukeltas, net primestas, deja, dėl to ir negavęs būti atliktas visu akademišku rimtumu.

Universiteto vadovybė laikė tikslinga ir natūralu, kad paskaitų neskaitymo laiką profesūra paverstų mokslo darbams ir tyrimams, kiek šie buvo galimi gamtos mokslų institutams ir laboratorijoms sunkiai esant prieinamoms, o ir naudojimuis tebesant apsaunkintam. Vadovybės pozicija čia sutvirtėjo, kai ir Švietimo Vadyba (prof. Schreinert), gavus iš Berlyno ir Rygos savus įsakymus, pareikalavo, kad Vilniaus universitetas pasireikštų savo mokslo personalo darbais, kuriuos profesūra tuojau sau nužymėjo ir fakultetų tarybose įsitvirtino. Pareikalavus, pasiimtųjų darbų temos buvo pasiųstos Rygon, iš kur netrukus, (1943 m.) jau birželio ar net liepos mėn., atvyko universitetams pristatytas prof. Štegmanas tų temų su paskirų fakultetų profesūra aptarti. Sau talkon jis pasiėmė iš Vilniaus miesto komisariato šiokius ar tokius vokiečių specialistus, pvz. miškininką, prokurorą ir dar kitus. Temas jis atžymėdavo „predikatais“ (raidėmis) „a“, „b“ ir „c“, kurių „a“ reiškė temą griežtai susijusią su karo reikalais ir iš viso su Naujosios Europos kova „prieš bolševizmą ir plutokratiją“ *), „b“ šiaip svarbią ir reikšmingą temą, o „c“ neturinčią platesnės reikšmės, bet priimtiną kaip susijusią su profesoriaus specialybe. B ir ypačiai a temoms vokiečių administracija žadanti visokeriopos pagalbos ir jas ypačiai rekomenduojanti paimti (ta kryptimi Štegmanas nevieną c — temininką ir lenkę), bet c — temos jai esančios abejingos ir jokios pagalbos ji, čia nežadanti. Kadangi a ir b temos atidarydavo biblioteką ir archyvų duris, c — temininkai vis stangėsi savo temoms b — raidę iš Štegmano išgauti, bet šis nelengvai čia būdavo perkalbamas. Užtat visa, kas buvo susiję su germanistika, lietuvių arba slavų santykiais su germanais (vokiečiais) bei šiaip germaniškai vokiškojo prado iškėlimu, Štegmano tuojau buvo b ir net a atžymima, tuo tarpu kai šiaip jau Lietuvos istorijos ar lituanistinės temos sunkiai teišsigaudavo iš c — grupės. Humanitarinių mokslų fakultete rektorius priminė Štegmanui, jog Universitetui kaip mokslo įstaigai terūpi mokslo reikalai, o politinis profesoriaus darbas ir veikimas jai yra pašalinis; Vilniaus universitetas yra Lietuvos mokslo įstaiga, tad jam visų pirma turi rūpėti Lietuvos mokslo reikalai ir su jais susijusios temos; kitos tųjų temų gali būti neįdomios svetimiems arba šiųjų jau bus panašios atliktos, bet mums jos esančios svarbios, kad ir kaip pirmą kartą lietuvių kalba išreiškiamos, o tai svarbu ir lietuvių visuomenei ir lietuvių kalbos kėlimui. Į tai Štegmanas pareiškė sutinkąs su rektoriaus išvedžiojimais, bet dabartinė žūtbūtinė Naujosios Europos kova dėl savo egzistencijos reikalaujanti grynai mokslinius ir siaurai tautinius sumetimus nulenkti tos kovos reikalui. Temos buvo įrašytos taip pat vokiečių išvežtam prof. Sruogai, rektoriui ir dekanui prof. Puzinui gavus čia progos atkreipti jau painformuoto dėl B. Sruogos likimo Štegmano dėmesį į reikalą leisti B. Sruogai, eventualiai ir kitiems išvežtiems, vykti Berlynan dirbti savo temai iš vokiečių teatro istorijos (kitiems, žinoma, kitokius darbus) tenykščiose bibliotekose, — Štegmanas tatai pripažino esant visai tikslinga. Kitiems išvežtiems profesoriams taip pat buvo įrašytos temos: adjunktui tarėjui Mackevičiui — teisių fakultete, prof. V. Jurgučiui ir doc. J. Aleksai — ekonomijos mokslų fakultete. Pastarajame fakultete įvyko Štegmano susirėmimas su docentu Juozu Pajauju, kuris pasipriešino visuomenės mokslų lenkimui totalinės valstybės ir nacionalsocialistinės pasaulėžiūros monopoliui ir gynė laisvą mokslinį tyrimą, ką Štegmanas čia pat pava-

(Nukelta į 6 pusl.)

*) Rektorius Štegmaną buvo įspėjęs, jog Vilniaus universitetas nedalyvauja kovoje prieš Vakarų demokratijas, bet šis kad ir patvirtino, jog nieks to iš universiteto nereikalaunąs, tik kalbėdamas fakultetuose su profesūra nelabai teskyrė čia šią kovą nuo kovos su bolševizmu.

Dail. A. Varnas su ponia tarpe Rašytojų Draugijos pirmininko St. Santvaro ir valdybos nario B. Brazdžionio — Nuotr. B. Gaidžiūno

Šis tas apie mokyklinę drausmę

Kad drausmė reikalinga kiekviename gyvenimo žingsnyje, niekas neužginčys. Taip pat visi sutiks, kad drausmė ypač reikalinga, netgi labai griežta, auklėjimo ir mokymo įstaigose — mokyklose.

Lietuvos mokyklose drausmė buvo pakankamai gera. Jei atskirose mokyklose ir buvo daugiau ar mažiau palaidumo (= drausmės trūkumo), tai buvo direktoriaus ar mokyklos vedėjo nesugebėjimas, už kurį Švietimo Ministerija nepagirdavo.

Lietuvos mokyklinę drausmę visiškai suardė 1940—41 m. bolševikinė okupacija. Mokyklų komsorgais buvo skiriami trečios, ketvirtos ar penktos klasės mokiniai. Jie gimnazijose buvo visagaliai: kontroliuodavo direktoriaus ir mokytojų darbą, organizuodavo ir globodavo komjaunuolius ir pionierius, organizuodavo ir sekdavo šnipinėjimą mokyklose, mokyklinę drausmę vadindavo smetoniniu palikimu, kuris netinkąs socialistinei mokyklai. Bolševikams pasitraukus ir švietimo priekyje atsistojus Dr. Germantui, buvo stengtasi atstatyti buvusią mokyklinę drausmę. Buvo įvestos visuomeninio auklėjimo pamokos, drausmingumo, tvarkingumo ir darbštumo pažymiai šalia auklėjimo pažymio. Mažiau žinantieji apie mūsų mokyklinį gyvenimą, laikė tuos pažymius iš vokiečių mokyklos atėjusiais. Tai buvo netiesa. Tokius ar panašius pažymius turėjo mūsų Klaipėdos Vyt. Did. Gimnazija, Kauno Jėzuitų Gimnazija, Plungės Tėvų Kapucinų Gimnazija ir kitos privatinės gimnazijos, turėjusios gerą vardą. Jei vokiečių okupacijos metu mokyklinė drausmė nepavyko atstatyti, tai didelė kaltės dalis tenka okupantams vokiečiams, kurie ardė mūsų mokyklinį darbą ir drausmę, užimdami patalpas, areštuodami ir išveždami mūsų aukštųjų švietimo įstaigų tarnautojus (Dr. Germantą, daug universiteto profesorių ir gimnazijų direktorių), gaudydami mokytojus ir mokinius įvairiems darbams, neduodami leidimų knygoms ir vadovėliams spausdinti, neduodami mokykloms kuro ir medžiagų švarai palaikyti ir t. t. Tai buvo seniau ir mūsų krašte.

Stebint šių dienų mūsų, tremtinių mokyklas, būtų daug kas pasakyti apie drausmę. Tik turint galvoje nenormalias gyvenimo ir mokyklinio darbo sąlygas ir drausmę griaunančias aplinkybes, reikia daugiau tylėti negu kalbėti. Tačiau ir tylėjimui yra tam tikra riba.

Kai kalbama apie mokyklinę drausmę, turima galvoje auklėjamųjų (kiek auklėtiniai privalo paklusti ir yra klusnūs mokyklos nustatytoms drausmės taisyklėms) ir auklėtojų drausmę (kiek auklėtojai yra klusnūs Švietimo Valdybos nustatytoms mokyklinio darbo taisyklėms ir kiek jie vykdo savo mokyklos vadovybės ir mokytojų tarybos nustatytas mokinių drausmei palaikyti taisykles).

Reikia pasakyti, kad nėra pasaulyje tokios mokyklos, kurioje mokiniai idealiai vykdytų drausmės taisykles ir kurioje nebūtų nusikaltimų drausmės reikalavimams. Tačiau mūsų tremtinių mokyklose yra drausmė gerokai pakrikusi. Dažnai mokiniai ateina į klasę neišmokę pamokų. Dėl pamokos trukdymo gana dažnai mokiniai paprašomi išeiti iš klasės. Mokinys išeidamas trenkia duris arba panosėje kažką sumurma, reikšdamas nepasitenkinimą griežtu mokytoju. Per paišybos pamoką atsiranda šalia paišybos sąsiuvinio kokia knyga, girdisi įspūdžių iš vakarykščio kino ar pasivaikščiojimo pasakojimas draugui, rašomi toliau sėdintiems ar sėdinčioms laiškučiai ir sviedžiami per draugų galvas, piešiami mokytoją išjuokiantieji ar net įžeidžiantieji piešiniai, kartais toks piešinys per pertrauką prisegamas rašomojoje lentoje ir paliekamas kitam mokytojui „pasižiūrėti“. Fizinio lavinimo pamokose daugiau lavinamas balsas (gerklė), niukiant savo draugus aikštėje, negu kitos kūno dalys. Mokytojui įėjus į klasę, daugelis mokinių, ypač vyresniųjų klasių, nesuspėja atsistoti pasisveikinti. Kiti atsistodami kelia tokį triukšmą ir bildesį, kad mokytojas pasijunta lyg į girtų tarpą patekęs, iš kurio su triukšmu bus išmestas. Kada po paskutinės pamokos kalbama malda, daugelis brazdina suoluose popierius, paskubomis kemša knygas į krepšius, lyg to negalėtų padaryti po maldos. Pertraukos metu jaunatvė netelpa nei koridoriuje, nei klasėje, nei kieme: vieni iššoka ir įlipa pro langą į klasę, suolų rikiuotė klasėje išsikraipo atsiranda dulkių, girdisi spiegią balsai, kartais lūžta durų rankena, net elektros skaitiklis koridoriuje sudūžta. Mokinių pasišokimai reti, todėl vyresni mokiniai ieško vietos pasišokti ten, kur nemato „įkyri“ mokytojo akis. Direktorius pataria VIII klasės mokiniams nevengti šimtadienio iškilmių (vakaro), bet mokiniai drauge su tėvais nutaria, kad direktorius neturi savo griežtos linijos, todėl galima jo neklausyti. Šimtadienio vakaras įvyksta išnuomotame vokiečių restorane.

Šie ir kiti panašūs įvykiai rodo, kad mokinių drausmės taisyklėse atsirado spragų, kurios prašosi užtaisomos, jei norima mokyklos vardą išsaugoti tokį, koks jis buvo Lietuvoje paskutiniais metais.

Kalbant apie auklėtojų (mokytojų) drausmingumą, reikia taip pat pasakyti, kad ir čia atsirado spragų. Didelė dalis mokytojų savo pamokas atlieka su didžiausiu sąžiningumu ir pietizmu. Bet žymi dalis mokytojų savo pamokas per dažnai praleidžia arba per dažnai sutrumpina. Aišku, pasiteisinama dabartinėmis nenormaliomis aplinkybėmis.

Mokytojai streikuoja. Štai vienos gimnazijos sena mokytoja nėjo į pamokas 2 savaites, kad komitetas nepaskyrė jai batų. Tos pačios gimnazijos 2 mokytojos ilgai nėjo į pamokas, kad komitetas nedavė joms patinkamo kambario. Tos pačios gimnazijos matematikos mokytojas ilgai nėjo į pamokas už tai, kad direktorius norėjo išvyti iš gimnazijos vieną mokinį. Vienos gimnazijos direktorius buvo pasišovęs atleidinėti savo gimnazijos mokytojus (tai Švietimo Valdybos teisė). Ir daug daug yra įvykių, kurie rodo, kad ir mokytojų drausmingumas bei pareigingumas ima mažėti. Nenuostabu, kad ir mokinių drausmė pašlijo ir prašosi greito susirūpinimo ir sprendimo. Tikiu, kad Švietimo Valdyba jau svarsto šį reikalą ir imsis atitinkamų priemonių drausmei sustiprinti. To reikalauja geras mokyklos vardas, kuris ypač dabar reikalingas.

Mkt. M. Stonys

Įvairios žinios

● JAV pagamino Prancūzijai 185 tonų turbiną-generatorių. Jis yra vienas didžiausių pasaulyje. Jo gamyba atsėjo 1.500.000 dolerių. Jis galėsiąs pagaminti nuo 100.000 iki 110.000 kilowatų per valandą. (NYHT)

● D. Britanija ruošia 10 laivų, su kuriais ateinančiais metais numato gabenti anglus į Australiją. Per metus būtų padaryta 3 reizai ir nuvežta 20—30.000 britų, neskaitant normalios emigracijos kitais laivais. (DM)

● Amerikiečių karinė vadovybė Berlyne pranešė, kad vokiečių policija U.S. sektoriuje bus aprūpinta radijo įtaisiais, kad galėtų geriau apsaugoti vokiečių gyventojus, nes žmonių dingimas Berlyne vis pasikartoja. Policijos aprūpinimas radijo siųstuvais pagerinsiąs jų darbą. Berlyne, pasak socialistų, jau dingę per 1.600 žmonių. (AP)

● JAV kariuomenė pranešė, kad kiekvienas amerikietis vidutiniškai yra 5 pėdų ir 8,3 colių aukščio ir sveria 153,6 svarų. Šie skaičiai nustatyti iš 45.000 kareivių. (UP)

● Stassenas, kandidatas į JAV prezidentus, reikalauja dinaminio kapitalizmo. Jis sako, kad „dinaminis liaudies kapitalizmas“ turįs pakeisti rusų peršamą komunizmą. „Dinaminis modernus liaudies kapitalizmas“ turi būti amerikiečių tikslu atsakant į materialistinio komunizmo ideologiją, kuri „agresyviškai skatinama rusų visame pasauly“, pareiškė Stassenas. (UP)

● Prancūzijoje įsteigta aštuonios prefektūros, kurios, pasak vidaus reik. ministerio Jules Moch, pamėginsiančios užtikrinti tautą dėl pilietinės netvarkos. Jos būsiančios decentralizuotos ir veiks vid. reik. ministerio nurodymu. Tai vis naujos priemonės apsisaugoti nuo komunistų sabotažų ar netvarkos.

● HTB iš Washingtono praneša, kad JAV atominės energijos komisijos pirmininkas Lilienthalis pareiškė, jog po karo atominės energijos panaudojimas buvęs apleistas, bet dabar „didžiausias mokslinis darbas ir pramonės įmonė pasaulio istorijoje yra pilnoje eigoje“. Kartu jis paminėjo jog rengiami nauji atominiai ginklai.

● Amerikos mokslininkai ir kariuomenės vadai yra suplanavę naujus bandymus Ramiajame vandenyne, kur būtų išmėginta atominių ginklų veikla karo atveju. Būsią daromi dvejopi tyrimai — su trumpų distancijų atominėmis raketomis ir su atom. bombomis, numestomis iš oro. Bandymai bus vykdomi slaptai. (AP)

● Į Jungtines Tautas priėmė teisėtu narių naują valstybę — Burmą, kuri bus jau 48-ji.

● Šveicarijos karo departamento viršininkas pareiškė, kad jų kariuomenė yra paruošta tiek medžiaginiu, tiek organizaciniu požiūriu bet kokiems įvykiams, kaip kad buvo 1938 m.

● Vokiečiai rusų zonoje bijosi naujos valymo bangos. Čia, kaip ir Čekijoje, yra įsteigti „veiklos komitetai“, kurie ir atlieka valdininkų ir kitokių asmenų atranką.

● 1947 m. Švediją aplankė 1.359.083 užsieniečiai turistai, iš kurių 43.361 buvo amerikiečiai ir 42.283 anglai. Amerkiečių buvo daugiau negu kitų tautybių.

● Buvęs Vokiečių komunistų vadas Hans Eisler, kuris 1940 m. atvyko į Ameriką ir buvo aukštai vertinamas Hollywoodo muzikos kompozitorius, išvyksta į Vieną. Jo brolis Gerhardt Eisler, Amerikos raudonųjų vadas, taip pat apleis Ameriką. (INS)

Realinė Marshallio . . .

(Atkelta iš 3 pusl.)

jis negalės būti sėkmingai vykdomas — pasaulis atsistos prieš dilemą: kas toliau? Vakarai žūsta? Toliau, JAV įgauna visišką laisvę užkariauti Vakarų rinkas, kurios ir vėliau bus jų įtakoje. Dar toliau, dominuodamos Europoje, JAV tuo pačiu galės dominuoti ir Europos kraštų įtakoje esančius kitus žemynus, ypač Afriką ir visą kolonialinį pasaulį. Pagaliau, lieka tuo tarpu neišspręstas klausimas, kaip ir kokiomis priemonėmis bus atsilyginama už dabartinius tiekimus, nes dabar tiekiamos prekės nėra dovana Europai, o tik mokėjimas už jas nukeliamas tolimesnei ateičiai. Bet JAV šiandien visai nekelia klausimo, kas ir kuo jai kada nors atsilygins. Jos mato, kad šiandien reikia Europai pagalbos, ir jos tą pagalbą teikia, nežinodamos apie mokėjimo galimumus. Visa tai yra ateities reikalas ir nežinia kada būsimų derybų objektas. Palankus Europai faktas yra tas, kad JAV yra turtingas kraštas ir gamybos perteklius eksportuoti jam būtina. Importas joms yra antraeilės reikšmės klausimas. Tenka spėti, kad didesnioji šių tiekimų dalis ateities perspektyvoje liks tikrai dovana.

Šešėliai nyksta

(Atkelta iš 1 pusl.)

kinimu „išlaisvintos“, dar gali būti žymiai praplėstas. Metodai, kuriais buvo pavergtos Estija, Latvija, Lietuva ir Kaukazo tautos, dar nėra pamiršti ir to klausimo diskusija Saugumo Taryboje pastatytų sovietų politiką į kėblią padėtį.

Betgi gal ryškiausias mūsų reikalų užakcentavimas paskutinių kelerių metų būvyje buvo tai, kad JAV užsienio reik. ministerija dar kartą raštu patvirtino, jog JAV vyriausybė nepripažino ir nepripažins Pabaltijo kraštų aneksijos. Tai buvo painformuota jau praeitame šio laikraščio Nr.

Tuo tarpu tegirdime tik žodžius ir žodžiai telieka tik žodžiais, bet tikėkime, kad jie virs kūnu. Vis dėlto, oficialūs pareiškimai rodo, kad visi šie klausimai bus įnešti į darbotvarkę ir anksčiau ar vėliau sprendžiami, tur būt, ir išspręsti. Nėra abejonių, kad jie bus išspręsti teisingai, nes tarptautiniuose forumuose rusai neturi nė vieno jiems pritarančio, išskyrus savo pačių pasigamintas iškamšas.

Tuo tarpu Balkanų valstybių laisvės kovų reprezentantai jau kreipėsi telegramomis į Chiles ministerį pirmininką, prašydami prie savo prašymo Saugumo Tarybai svarstyti Čekoslovakijos pavergimo klausimą, prijungti ir kitų Rytų Europos pavergtų tautų ir valstybių pavergimo bylas.

Dabar jau galime laukti dienos, kada mūsų tėvynės likimo klausimas bus išspręstas kartu su pačiu didžiausiu — žmonijos laisvės arba pavergimo klausimu.

J. Gr.

Pirmoji Benešo kalba po perversmo

Čekoslovakijos prezidentas Eduardas Benešas pirmą kartą pasirodė viešai po komunistų perversmo. Prezidentas, kalbėdamas 600 metų universiteto sukakties proga, tešnekėjo vos 5 minutes ir tai tik su didelėmis pastangomis, rašo NYHT. Jis nurodė, kad tik laisvė ir tolerancija „gali daugiau nuvesti mus į gerovę ir tikrai laimingą ateitį“.

Nors jau treji metai praėjo po žiauriausio žmonijos istorijoje karo, tačiau tarp tautų ir valstybių vis dar nėra taikos, kokios mes norėtume“ kalbėjo jis.

Šiose iškilmėse nedalyvavo nei JAV nei Britanijos diplomatai, buvo atsilankęs tik Prancūzijos pasiuntinys, nes iškilmėse dalyvavo Sorbonnos universiteto profesoriai. (UP/am)

MILITARINĖ FAZĖ

W. Lippmann rašo, kad „Čekoslovakijoje valdžios pagrobimą ir Suomijos inkorporavimą į Sovietų karinę sferą reikia laikyti, man atrodo, strateginė veikla, karinių vyrų suplanuota, kad būtų užbėgta karui už akių... Suomija ir Čekoslovakija visada buvo ir dar yra dvi svarbiausios strateginės svarbos išeities vietos Rusijai. Trečioji vieta yra Turkija. Visos trys turi būti saugiai laikomos Rusijai ginti ir visos trys reikalingos karinei ekspansijai į Rusijos imperiją... Tas dar nereiškia, kad karas bus greitai arba jis neišvengiamas.“

Lippmann nurodo, kad dabar bus veikiama ne popierinėmis garantijomis, bet tikra jėga, su ginklais... su mobilizuotais ir apmokytais vyrais, su sąjungininkais.

Kai vokiečiai buvo uždarę Vilniaus Universitetą

(Pradžia 5 pusl.)

dino nesugebėjimu suprasti einamosios valandos reikalavimus, po posėdžio rektoriui reiškė savo pasipiktinimą „bolševikišku“ Ekonomijos Mokslų Fakulteto profesūros nusistatymu, kurį jis net siejo su išvežtojo dekano Jurgučio įtaka. Rektoriaus įtikinėjimai, jog nei Jurgutis nei Pajaujis nieko bendra su bolševizmu neturi, Štegmano abejonių neišblaškė; dar kitais metais jis prisiminė Pajaujį ir jo „neleistiną“ poziciją. Geriausiai praėjo tiksliųjų mokslų fakultetų — matematikos ir gamtos, medicinos, miškų mokslų — temos. Tačiau ir kitų fakultetų temos pravėrė profesūrai ligšiol uždarytas bibliotekų ir archyvų duris.

Švietimo Vadybos vardu prof. Schreinert iškėlė prof. Štegmanui ir jo talkininkams vakarienę, kurioje gavo dalyvauti taip pat rektorius, prorektorius ir dekanai. Tąja proga savo prakalboje rektorius priminė Štegmanui universiteto studijų nutraukimą ir veikėjų, drauge ir profesorių, išvežimą, kurį lietuvių visuomenė laiko vokiečių atsaku į aiškią lietuvių tautos poziciją — Lietuvos nepriklausomybės atstatymo siekimą, o šį ir užimančios Lietuvą vokiečių kariuomenės vadovybė pripažino esant teisingą ir pasiektiną. Jis priminė taip pat A. Mickevičiaus perdirbtą bajoriškąjį tautosakos motyvą apie Tvardauskį, kuris patekęs su velniu sutartos „Romos“ karčiamon nenorėjęs sutarties laikytis ir todėl tebekabas po mėnuliu. Velnią rektorius sau prisiimąs, prof. Štegmanas-Tvardauskis patekęs „Romon“-Vilniun, su kurio reikalais jei prasilenksiąs, neišvengsiąs pasakos Tvardauskio likimo. Kad to neatsitiktų, rektorius šaukėsi prof. Štegmano pagalbos grąžinant išvežtuosius Vilniaus universiteto vyrus: geriausią Lietuvos švietimo vadovą, turintį visišką tautos pasitikėjimą asistentą dr. Germantą; buvusįjį žemės ūkio ministerį, kalėjusį caro ir bolševikų kalėjimuose, nustojusį bolševikų išvežtos žmonos ir trijų dukryčių, seną rektoriaus draugą docentą J. Aleksą; labai žymų lietuvių poetą prof. B. Sruogą; vieną iš pačių didžiųjų Nepriklausomosios Lietuvos stulpų ir žymų ekonomistą prof. Vl. Jurgutį; taip pat ir gabų dėstytoją adjunktą Mackevičių. Atsakydamas prof. Štegmanas kad ir pasisakė neabejojęs, jog išvežtieji laimingai grįšią ir prireikus juos užtarsiąs, bet drauge įspėjo lietuvius, „nelakstyti padebesiais“, kad kaip tik jų neištiktų Tvardauskio likimas ore pakibti tarp žemės ir dangaus, tik tvirtai laikytis kietos tikrovės.

Vakarinei, tikriau pavakarienei pasibaigus, rektorius pasikvietė pas save prof. Štegmaną, prof. Šreinertą ir prorektorių Krivicką ir čia, rektorienei kukliai vaišinant vokiečiams labai patikusiomis žemuogėmis dar kelias valandas ėjo ginčas tarp Štegmano iš vienos pusės, universiteto atstovų iš kitos. Štegmanas puolė lietuvių tautos vadovybę už „nerealią politiką“, vengimą aiškiai stoti vokiečių pusėje ir simpatizavimą jųjų priešams anglams bei amerikiečiams, kas teeina bolševikų naudai, ir priešpastatė griežtai realią kitų tautų politiką, kurios nepabūgusios SS legionams duoti savo jaunimą. Jis kaltino universiteto vadovybę ir studentiją, reikalaudamas griežtų antibolševikinių veiksmų. Rektorius ir prorektorius ne tiek gynė lietuvių visuomenę, kiek kaltino pačius vokiečius dėl susidariusios padėties: nežiūrint žinomų dar iš pirmojo pasaulinio karo vokiečių planų pajungti sau Lietuvą, ją kolonizuoti ir nutautinti, dėl sunkiųjų 1940—41 metų daugelis lietuvių ne tik stojo partizanais prieš rytiečius, bet ir vokiečiai jiems atrodė išvaduotojais; užuot pripažinę Laikinąją Lietuvos Vyriausybę, tad ir Lietuvos nepriklausomybę, vokiečiai primetė Lietuvai komisarinę valdžią ir slėgte slegia kraštą ne tik imdami karo reikalams, bet ir vokiečių pareigūnai — plėšdami sau ir savo šeimoms ir priversdami visu kuo pertekusius gyventojus pusbadžiu gyventi; vokiečiai jau dabar kolonizacijai rengia kraštą, komisarai apsirūpinę jau dvarais, lietuviams negrąžinama nei žemės nei namų, prekyboje jiems už akių sodinami vokiečiai, kurie ir pramonei savintis pastatomi; vokiečių pareigūnai, o ypačiai partiniai veikėjai, prasitaria jau apie 8 vakarinių apskričių priskyrimą Vokietijai (kitas atiduodant Lenkijai ir Latvijai), o ir ligi šioliai nėra Lietuvai priskirti tokie lietuviški kraštai kaip Punskas, Seinai, Druskininkai, Marcinkonys, nekalbant jau apie Gardiną, Lydą, Suvalkus ir Augustavą (Ašmena jau buvo tuo metu prijungta), būdingi ir verčia universitetus saugotis sumanymai paversti juos akademijomis, steigti Ostlandui bendrą vokiečių universitetą Dorpate, neleidimas Lietuvos Mokslų Akademijai veikti ir t. t.; vokiečių vyriausybė, vokiečių administracija nelaiko savo pasižadėjimų, tad ir lietuvių jaunimas neturi pagrindo jai tikėti, juo labiau, jog apie Lietuvos nepriklausomybę vokiečiai ir neprasitaria, tad dėl ko jie turi kovoti?

Štegmanas tvirtai čia laikėsi oficialiosios vokiečių pozicijos, bet Šreinertas išeidamas pareiškė pilnai suprantąs ir pritariąs tautiniams lietuvių siekimams.

Pasikeitusi padėtis J. A. Valstybėms

(Pasaulio spaudoje pasižvalgius)

Viename paskutiniųjų „New York Herald Tribune" numerių amerikiečių publicistas Walter Lippmannas su jam įprastu atvirumu nagrinėja faktą, kad amerikiečiai vis dėlto neišvengę klaidos savo militariniuose apskaičiavimuose. Jie padarę klaidingą prielaidą, kad jų abejotinos militarinės galios pakaksią įvykdyti užsienio politikai, kuri sutramdytų komunizmą ir Sovietų Sąjungą. Betgi dabar jau pripažįstama, kad nemobilizuota JAV galybė esanti nepakankamai pajėgi Sovietų Sąjungai įbauginti. Rusų gresiamos šalys nesiryžtančios Sov. Sąjungai priešintis, nes suprantančios, kad per ilgai užtruksią, iki JAV savo karines pajėgas paruošiančios, apginkluosiančios ir per vandenyną atplukdysiančios pagalbon. Karo metu JAV padėtis prieš Sov. Sąjungą, kaip samprotauja Lippmannas, nebūtų tokia palanki, kaip paskutiniajame kare. Tuo metu jėgų santykis žmonėmis kalbėjęs Sąjungininkų naudai. Dabar gi esą priešingai. JAV teturinčios tik vieną vienintelę galimybę kariniam laimėjimui nulemti, o tai esąs antpuolis ant Rusijos centrų europinėje dalyje. Užtat Sovietų Sąjunga ir stengiantis paimti savo kontrolėn visus tuos atramos taškus, iš kurių galėtų būti toks antpuolis vykdomas. Jeigu tatai rusams pasisektų, tai JAV esą turėtų kovoti, kaip anuomet Ramiajame vandenyne prieš Japonus. Tačiau šiuo atveju tai būtų kova ne vandenyne, bet ji vyktų tankiai apgyventame Vak. Europos civilizacijos centre ir jos kaimynystėje — Afrikoje ir Azijoje. Ir todėl esą aišku, pastebi Lippmann, nė viena europinio kontinento tauta nenorinti leisti tokiai kovai įsiliepsnoti jos teritorijoje.

ATNAUJINAMA SKOLOS-NUOMOJIMO PAGALBA?

Ano karo metu, kaip prisimename, didelės reikšmės pergalei iškovoti turėjo tai, kad diktatūrų grasinamiems kraštams JAV atvėrė savo išteklius ir teikė jiems pagalbą skolos-nuomojimo forma. Šiandien vėl iškyla tokios pagalbos reikalas. Apie tai informuoja šveicariškio „National-Zeitung" diplomatinis bendradarbis iš Washingtono. Tokios pagalbos atnaujinimas šiuo metu kaip tik esąs planuojamas JAV Baltuosiuose rūmuose. Esą svarstoma iš nauja pradėti teikti Anglijai ir kitiems Europos kraštams karinę medžiagą. Planai, kuriuos dabar studijuojąs prez. Trumanas, atsiradę ne be Forrestalio, JAV karo ministerio, žinios. Be kita ko, juose esą numatoma Prancūzijos vyriausybei perleisti žymius kiekius atliekamų, tačiau anaiptol ne persenusių ginklų. Iš kitų kraštų, kurie turėtų būti šelpiami, pirmoje vietoje minima Italija ir Norvegija.

Esamosios situacijos akivaizdoje ir

AUSTRIJA IMASI ATSARGOS PRIEMONIŲ.

Remdamasis UP. informacija iš Vienos, „Basler Nachrichten" informuoja, kad pastaruoju metu Austrija ėmusis įstatyminių priemonių, kurios užkirstų kelią komunistiniam sąmokslui įsigalėti Austrijoje. Valdinės įstaigos patvirtina, kad ruošiamas įstatymas, kuris numato visus prezidento ir parlamento įgaliojimus, reikalui iškilus, perleisti ypatingam bėdos komitetui. Jeigu prezidentas ar parlamentas būtų sutrukdyti savo pareigas eiti, tai, kaip numatoma, tas pareigas automatiškai turėtų perimti minėtasis komitetas. Greta to, Austrijos karinės pajėgos numatoma atpalaiduoti nuo bet kurios politinės kontrolės.

Tačiau, galima sakyti, daugiausia nagrinėjama pasaulio spaudos tema yra tai

BERLYNAS — SĄJUNGININKŲ NESANTAIKOS OBJEKTAS

„Dabartinę situaciją Berlyne, pažymi britų nepriklausomų liberalų „Observer", Londonas seka ramiai ir rezervuotai. Nepalieka, žinoma, nepastebėta tai, jog rusų kontroliuojamoje spaudoje kai kieno prasitariama, kad rusai norėtų baigti keturių kontrolę Berlyne arba net bandyti vakarinius partnerius iš tenai visiškai išstumti. Bet ligšiolinė rusų akcija nelaikoma rimtai grasinančia, todėl ir Londone nesijaučia reikalo domėtis ja daugiau negu reikalinga. Užtat oficialiosios įstaigos pakartotinai praneša, kad Didž. Britanija nė neketina atsisakyti nuo savo dalyvavimo Berlyno administravime. Londone netgi manoma, kad Rusija ligi šiol dar nesistengė D. Britanijos nusistatymą tuo klausimu rimtai bandyti, todėl čia irgi nesistengiama be laiko jaudintis".

„New York Herald Tribune" šia proga pasisako, kad Sąjungininkai atsiradę Berlyne tik vykdydami didįjį kompromisą, kuris buvęs sutartas Jaltoje: amerikiečių karinės pajėgos pasitraukusios iš savo užkariautų plotų Vokietijoje, kad už tai pagal aną susitarimą gautų sektorių Berlyne. Tasai sektorius buvęs maždaug 200 km pločio koridoriumi sujungtas su kita amerikiečių zona, kad juo laisvai galėtų vykti susisiekimas geležinkeliais, kitais žemės keliais ir pagaliau oru. „Mes tikėjomės ir laukėme, kad mūsų karo meto Sąjungininkai laikysis visų savo įsipareigojimų. Tas tikėjimas nepasitvirtino. Jaltos kompromiso jau nebesilaikoma, ir mes manome, kad žodžiai, kurie ten pasirašyti, rusams reiškia visiškai ką kita, negu jų normali definicija vakariniam pasauliui", pabrėžia laikraštis.

Sovietams, kaip paprastai, viskas atrodo taip, kaip jiems patogiau. Taigi ir apie dabartinę Berlyno kontrolinės tarybos būklę „Pravda" rašo, kad kontrolės taryba, kaip aukščiausias keturių Sąjungininkų organas Vokietijoje, de facto nustojus egzistuoti. Atsakomybę dėl to sovietinis laikraštis, kaip iš jo ir telauktina, prikergia „britų-amerikiečių sabotažui".

A. Beršlotis

UŽSIENIO PAGALBAI DIREKTORIUS

Prezidentas Trumanas paskyrė Paul G. Hoffman, Studebacker korporacijos pirmininką, direktoriumi užsienių pagalbos programai vykdyti. Neseniai jis buvo dar Japonijoje, kur padėjo JAV kariuomenei susitvarkyti. (AP)

JAV gynybos ministeris p. J. Forrestal pareiškė, kad paskutinių kelių savaičių įvykiai gali priversti JAV pakeisti savo planus dėl Vid. Rytų naftos gamybos padidinimo. Ir visa tai siejama su eventualiu karu su Rusija. (AP)

SPORTO ŽINIOS

Stalo tenisininkų kovos Bad Nauheime

ALG. KRIVICKAS — PIRMENYBIŲ NUGALĖTOJAS

Kovo 20 ir 21 d. į Bad Nauheimą (prie Frankfurto/M.) buvo suvažiavę iš visų trijų vakarinių zonų geriausi mūsų stalo tenisininkai, kur jie pasilygino tarpusavy ir iškovojo lietuviams pergalę prieš Grosshesseno vokiečių rinktinę. Šių pirmenybių bei mūsiškių susitikimo su Hesseno vokiečių stalo teniso rinktine iniciatorum reikia laikyti stalo tenisininką J. Žėglį, ant kurio pečių ir gulė visi reikalai, susiję su dalyvių priėmimu, pirmenybių įvykdymu ir sudarymu mūsiškiams progos parungtyniauti su Grosshesseno vokiečių stalo teniso pažibomis. Didelio nuoširdumo ir vaišingumo parodė negausi Bad Nauheimo lietuvių bendruomenė.

Pirmenybių nugalėtoju nelauktai tampa prancūzų zonos atstovas, nauja stalo teniso pajėga, Alg. Krivickas, surinkdamas 9 taškus (pralaimėjo tik Ignatavičiui). Jo žaidimas ramus, paremtas gynimusi. Po septynis taškus surenka Adomavičius, Garunkštis ir Ignatavičius. Iš visų jų trijų geriausių laimėtų setų santykį turi Adomavičius — 17:7, tad jam ir pripažįstama antroji vieta. Trečioje vietoje lieka Garunkštis (jo setų santykis 17:10), o ketvirtoji vieta atitenka Ignatavičiui (setų santykis — 15:11). Adomavičius pralaimėjo prieš Ignatavičių, Krivicką ir Garunkštį, gi Garunkštis prieš Misiūną, Krivicką ir Ignatavičių. Ignatavičius atidavė po tašką Vailokaičiui, Žėgliui ir Januškiui. Po penkis taškus surinko: Gerulaitis (setų santykis — 14:10), Januškis (12:11), Žėglys (12:12) ir Vailokaitis (11:13) Devintoji vita atitenka anglų zonos atstovui Misiūnui su 3 t. Po vieną tašką telaimi Baltrušaitis ir Zdanavičius, iš kurių pirmojo setų santykis 6:18, o antrojo — 4:16.

Linkėtina mūsų stalo tenisininkams dažniau tokioj puikioj sportinėj dvasioj pasirungtyniauti.

Sekmadienio popietėj į išsirikiavusias lietuvių ir vokiečių komandas žodį taria aprašytoms pirmenybėms ruošti komiteto pirm. Dr. Jurkūnas ir įteikia vokiečių komandos vadovui puokštę gėlių. Vyr. FASK-to vardu vokiečius pasveikina Al. Osteika ir kiekvienam jųjų dalyviui įteikia atminčiai „Šarūno" išleistus lietuvių krepšininkų pergalėms Rygoj ir Kaune atžymėti ženklelius.

Pirma rakete žaisdamas Br. Garunkštis penkių setų kovoj (12:21, 20:22, 21:14, 21:14 ir 21:14) nugali Grosshesseno meisterį Seifert.

Ignatavičius, daug dar žadanti ateity stalo teniso pajėga, taip pat penkių setų kovoj (11:21, 21:19, 12:21, 21:19 ir 23:21) laimi prieš neoficialųjį Hesseno meisterį Mech, kuris, kiek teko patirti, paskutiniu metu jau „sudorojąs" Seifertą. Ypač nepaprastai puikios kovos dvasios parodė Ignatavičius paskutiniam sete, kai pasekmė buvo 20:12 Mech naudai. Pasakiškai gražioj kovoj Ignatavičius pasiveja Mech, pasekmė 20:20. Lietuvių valiavimams nėra ribos. Mech veda vėl 21:20, lietuviai nerimauja. Vėl lygiosios — 21:21. Pora gražių „užkirtimų" ir Ignatavičius laimi lemiamą setą. 23:21.

Krivickas pralaimi Scheerui 2:3 (21:19, 21:19, 15:21, 15:21 ir 16:21). Žėglys, lošdamas ketvirta raketę, keturių setų kovoj (3:1) laimi prieš Rehak (21:16, 20:22, 21:17 ir 21:18).

Gerulaitis be didesnių pastangų laimi prieš Fuss 3:0 (21:11, 21:14 ir 21:11).

Vailokaičiui iškovoti tašką prieš Dierks nepavyksta, penkių setų kovoj jam pasiduoda (15:21, 21:12, 17:21, 21:14 ir 11:21).

Dvejetuose Garunkštis su Gerulaičiu laimi prieš Mech - Fuss 3:0 (21:17, 21:16 ir 21:17). Ignatavičius su Januškiu prieš Scheer ir Rehak pralaimi 2:3 (21:17, 21:13, 13:21, 19:21 ir 19:21). Krivickas su Žėgliu nugali Seifert - Dierks 3:1 (21:14, 19:21, 21:17 ir 22:20).

Po šių rungtynių mūsiškiai ir vokiečių komandos dalyviai buvo puikiai vietinių lietuvių pavaišinti bei pareikšta ir vieniems ir kitiems iš komteto pirmininko ir pirmenybėms ruošti komiteto pirmininko kuo puikiausių linkėjimų, o ypač saviesiems.

L. V-kas

KREPŠININKAI IŠVYKSIĄ VĖLIAU

Mūsų krepšinio rinktinė, kaip jau buvo skelbta, Velykoms į Prancūziją neišvyko, nes negavo vizų. Tikimasi jas gauti po švenčių, ir tada mūsiškiai pajudės užsienin į dideles gastroles.

Vyr. FASK-tas skelbia:

1. **Tinklinio rinktinės sudarymas.** Šių metų balandžio 23—25 d. d. įvyksta tarpvalstybinės Lietuva-Latvija-Estija krepšinio ir tinklinio rungtynės. Lietuvių tinklinio rinktinę sudarys šie kandidatai: G. Grajauskas, L. Jarošekas, St. Butvila, A. Kikilas, B. Žvirgždys, J. Tunkis, N. Karaša, St. Budraitis ir Vt. Radavičius.

Tinklinio rinktinei paruošti skiriamas Vytautas Radavičius.

2. **Sportininkų registracija.** Pavieniai sportininkai, gyvenantieji privačiai ir iki šiam laikui nepriklausantys jokiam lietuvių sporto klubui, raginami šią registraciją atlikti artimiausiame sporto klube arba betarpiai Vyr. FASK-to sekretoriate, Augsburg-Hochfeld, Leyboldstr. 1.

3. **Sportininkų liudijimų išdavimas.** Visi sporto klubai, kurie iki šiam laikui nepristatė sportininkų sąrašų Vyr. FASK-to sportininko liudijimui gauti, privalo šiuos sąrašus kuo skubiausiai prisiųsti Vyr. FASK-to sekretoriatui, kadangi liudijimai jau yra pagaminti. Siunčiant sportininkų sąrašus nurodyti: sportininko pavardę, vardą, kuriam klubui priklauso, gimimo datą ir kurias sporto šakas kultivuoja. Kartu prisiunčiama sportininko fotografija ir liudijimo mokesčiui RM 5.-.

Vyr. Fizinio Auklėjimo ir Sporto

Skelbimas Nr. 27

Iš JAV ir kitur yra paieškomi šiame skelbime išvardinti asmens. Ieškomieji arba jų likimą žinantieji prašomi atsiliepti C/Kartotekon per artimiausius LTB padalinius, kartu nurodant skelbimo numerį ir tikslų savo adresą.

544. RIMŠA Mečys (1910) iš Obelių, PULAUSKAS Matas (1913), DŪDAITĖ Sofija ir LADYGA Adomas (1905) nuo Biržų.

545. MIELYS Karolis (1912) iš Plungės, LEBEDINSKAI: Jonas, Vladas, Stasys, Vaclovas bei Ona nuo Seinų ir PRAČKAILA Juozas iš Juodbūdžių.

546. ŠNEIDERAITIS Emilis, ŠNEIDERAITIENĖ Marta ir jos duktė Rūta, visi kilę iš Klaipėdos krašto.

547. ANDRIUŠYTĖ V.-Ona bei JARMAKAUSKAITĖ Liūda nuo Šakių, VALUCKAS Antanas bei PLAUŠINAITYTĖ Ona iš Uusių ir LIUTIKAS Pranas iš Prienų.

548. CIBAS Jonas iš Mockūnų, DEGŪNAS (Jankauskas) Aleksandras nuo Krinčino, MESONIENĖ Nelė iš Kauno ir KRAPAVIČIUS Vincas iš D. Šelvių.

549. Prašyti adresai iš JAV: Antaninai Špakauskienei, Kaziui Šnarui, Antanui Kriaučiūnui, Bernardui Kleinui, Tekiei Jankauskienei, Petrui Matusevičiui, Eugenijui Račiūnui, Pranui Kpočiūnui, Jonui Zardeckui, Sofi i Pelgrimienei, Martynui Bingeliui, Romui Ragauskui, Julijai Aleknavičienei, Valerijai Kviečienei ir Jadvygai Liutkutei.

TB C/Kartoteka

2949. **Stukienė-Kučkaitė** Zuzana, kilusi iš Klauseikių km., Ylakių valsč. Mažeikių apskr. — **Žigienės** Kleopos ir kitų giminių, **Usevičius** Aleksandras ir Zigmas, kilę nuo Širvintų — giminių bei pažįstamų. Žinančius pranešti Tamošaičiui Vytautui (86 Webster Street, Brockton/Mass.).

2950. **Petrauskas** Ignas, (22 Merton Street, Brockton/Mass.), kilęs iš Nausėdų km., Ylakių valsč. Mažeikių apskr. — giminių bei pažįstamų.

2951. Mr. Jurgis **Saplys** Amerikoje, ieško Mykolo ar Karolinos **Saplių** iš Švenčionių, valsč. Tverečiaus parap. Vilniaus krašte. Rašykite tuo reikalu tuoj: K. St. A., Langwasser DP camp, (13a) Moorenbrunn üb. Feucht b. Nbg., Litauisches Lager.

2952. **Matiukienė** Vanda, (Waldprechting 40, Seekirchen bei Salzburg, Oesterreich) — **Daraškevičiaus** Jono ir **Taraševičienės** Onos iš Alytaus apskr. Antemunio valsč. ir **Marcinkutės** Angelikos, gim. 1922 m., ir jos vyro **Bussimacher** Jann.

2953. **Hojerienė** Ona, (Heimboldeshausen **Dorf, Stashaus** 70, Kreis Hersfeld/Hessen) — dukters **Hojerytės** Onos, gim. 27. 7. 29, ir **Žolyno** Juozo, gim. 23. 3. 1908.

2954. **Žadaikietis** Juozas, ([13b] Dillingen/Donau, Ludwigs - Kaserne, II-19) — prašo atsiliepti **Petronį** Romą.

2955. **Elena Giliutė-Sprainer,** (pagal pirmą vyrą — Juršienė) ieško savo mamytės Marijonos Mikulėnaitės-Gilienės, brolių: Antano ir Bronislavo, taip pat seserų: Kotrynos, Albinos ir Emilijos, kilusių iš Vilniaus krašto, Švenčionių apskr., Tverečiaus parapijos.

Ieškomieji arba apie juos žinantieji maloniai prašomi atsiliepti šiais adresais: Mrs. **H. Giliutė-Sprainer,** 7752 So. Green St. Chicago, Ill., arba: Mrs. J. Šimaitiene, c/o „Draugas", 2334 So. Oakley Ave., Chicago, Ill.

2956. **Žemaitaitienė - Palubeckaitė** Marijona, gyv. 98 Ward St. Worcester, Mas., U.S.A., ieško savo brolio **Palubeckio** Jono nuo Raseinių.

2957. **Eva Skirgailo** (Sereikaitė) gyv. 4847 S. Kostner Ave, Chicago 32, Ill., U.S.A., ieško Antano **Sereikos,** Mateušo ir Marijonos sūnaus, kilusio iš Naujamiesčio valsč., Panevėžio apskr.

2958. **Mr. Juozas Dumsha,** Norfolk Hotel, Simeoe Ontario, Canada, ieško Prano-Igno **Leketos** ir Elzbietos-Leosės **Leketaitės,** kilusių iš Gasčiūnų valsč., Šiaulių apskr.

2959. **Kusinskis** Aleksas, (14a) Schwäbisch Gmünd, Bismarck-Kaserne, Bl. 5/59, prašo atsiliepti buv. mokslo draugus, su kuriais 1941 m. baigė Panevėžio Prekybos Mokyklą. Taip pat ir kitus pažįstamus.

2960. **Strolis** Jurgis ieško brolio Strolio Vlado iš Viešintų valsč. ir Mačaitytė Ona savo sesers Mačaitytės-Kleinienės Elzbietos iš Jurbarko valsč. Žinantieji prašomi pranešti šiuo adresu: Mr. Georg Strolis, R.R. 1. Courtland, Ontario, Canada.

L.T.B. Bad Wörishofeno Apylinkės gyventojų susirinkimo įpareigoti, pranešame, kad Bad Wörishofeno stovyklos gyventoja Petronėlė Zeimienė-Maziliauskaitė, gim. 1911 m. birželio 23 d., buvo susekta teikiant laiškais pramanytas ir inkriminuojančias žinias Lietuvos okupantų sovietiniams pareigūnams apie tremtyje esančius tautiečius.

L.T.B. Bad Wörishofeno Apylinkės Komitetas

Padėka

L.R.K. Vyr. Mot. Komitetui, „Vasario 16 d." darbo kuopos tautiečiams, parėmusiems materialinėmis gėrybėmis, ir šių aukų dėka L.R.K. Fellbacho Mot. k-to bei kt. ponioms, parengusioms mūsų studentams gražius Velykų pusryčius — nuoširdžiai dėkojame.

Lietuvių Studentų V-ba Stuttgarte

Skelbimas

Š. m. kovo 28 d. iš Rottweilio policijos priežiūros pabėgo: **Bronius Pūslys,** kilęs iš Zarasų apskr. Degučių valsčiaus, Skeldy (?) kaimo. Jis yra padaręs prancūzų ir amerikiečių zonose stambias vagystes ir šiaip apgaulingu būdu daug žmonių nuskriaudęs. Vokiečių ir prancūzų policijos yra paieškomas. Pastebėjus jį lietuvių tarpe, prašome sulaikyti ir pranešti vietos vokiečių policijai. Jo žymės: rudai šviesūs plaukai, vidutinio ūgio, silpnai kalba vokiškai ir rusiškai. Galimas daiktas, kad jis yra pasivadinęs kita pavarde.

Rottweilio lietuviai

Seses Angelę ir Elvyrą Laurušaitytes, jų mylimam tėveliui mirus, nuoširdžiai užjaučiame ir drauge liūdime

Scheinfeldo D.L.K. Birutės d-vė

Mielam mūsų bičiuliui

Aleksandrui KENIAUSIUI,

jo mylimam broliui Juozui mirus, nuoširdžią užuojautą reiškia

Vincas, Bonifacas, Vladas ir Antanas

Mielam prieteliui **Pranui TOLEIKIUI** dėl jo mylimos dukrelės Jadvygos mirties nuoširdžią užuojautą reiškia

Stefanija Bajorienė, Bronė ir Jonas Veselkai

Liūdesio prislėgtiems Anelei ir Juozui

KUBILIŪNAMS,

tragiškai žuvus jų mylimam sūneliui GRAŽVYDUI, reiškiame nuoširdžią užuojautą

M. ir J. Kapočiai

Gerb. bendradarbiai prašomi, siunčiant iš svetimų kalbų vertimus ar straipsnius su ilgesnėmis citatomis iš svetimos spaudos, kartu su rankraščiu siųsti ir tekstą originalinėje kalboje. ● **Redakcija nesunaudotų rankraščių nesaugo.** ● **Honoraras mokamas tik nuolatiniams bendradarbiams pagal susitarimą.** ● **Skelbimai talpinami tik iš anksto apmokėti. Skelbimai iki 10 petito eilučių — 20,- RM, toliau už kiekvieną eilutę po 2,- RM. Giminių paieškojimai privalo būti apmokėti už kiekvieną paieškomą asmenį po 4,- RM. Už skelbimus ir paieškojimus pinigai reikia siųsti kartu su tekstu.** ● **Platintojai atsiskaito už kiekvieną numerį, pasilikdami sau 10% nuolaidos. Laikraščio grąžinimai nepriimami.** ● *Prenumeratos mokestis vienam mėnesiui 6,- RM., užsienyje — dvigubai, pridedant pašto ir eksp. edicijos išlaidas.* **Prenumerata įmokama už du mėnesius iš anksto. Iš stovyklose gyv. pavienių prenumerata neįmokama.** ● **Pinigus siųsti sąskaita: Konto Nr. 8133 „Mūsų Kelias", Bayer. Hypotheken- und Wechsel-Bank, Fil. Dillingen/Donau (13b) Nr. kaina 1,50 RM.**

MŪSŲ KELIAS

Išeina kartą savaitėje, ketvirtadienį

Dillingen a. d. Donau, Kapuzinerstr. 16

Vyr. Redaktorius D. Penikas

Redaktorius Al. Laikūnas.

Lithuanian Newspaper „OUR WAY". Authorized by EUCOM HQ, Civil Affairs Division. Editor and publisher: Domas PENIKAS. Adress: Dillingen/Donau, Kapuzinerstr. 16.

Printer: Verlagsanstalt Manz, Dillingen/Donau. Population to be served: 20.000

8 psl. Nr. 16 (128) 1948. IV. 15.

MŪSŲ KELIAS
LIETUVIŲ SAVAITRASTIS

Rašytojai sveikina Dr. Vydūną

Š. m. kovo 22 d. didžiajam mūsų tautos rašytojui, tautinės sąmonės žadintojui Dr. Vydūnui sukako 80 metų amžiaus. Kovo 21 d. Augustdorfo prie Detmoldo lietuvių stovykloje įvyko iškilmingas Vydūno 80 metų sukakties minėjimas. Su Vydūno asmenybe ir kūryba iškilmių dalyvius supažindino A. Krausas ir Pranas Naujokaitis.

Garbingasis sukaktuvininkas susilaukė daug sveikinimų žodžiu ir raštu.

Lietuvių Rašytojų Tremtinių Draugijos ir Lietuvių Žurnalistų Sąjungos vardu tų abiejų organizacijų garbės narį Dr. Vydūną žodžiu pasveikino Lietuvių Žurnalistų Sąjungos pirmininkas **A. Merkelis** šiais žodžiais:

Didžiai Gerbiamas ir Brangus sukaktuvininke, malonūs šio garbingo susirinkimo dalyviai.

Pasaulis šiandien gyvena nepaprastus ir audringus laikus, ir visa šių dienų buities tragizmą skaudžiausiai išgyvename mes, lyg paukščiai audros išmesti iš savo gimtojo lizdo ir nežinomo likimo pasmerkti tamsiai ir klaikiai ateičiai.

Šiandien labiau, negu bet kada, pasaulyje siaučia tamsios galios, naikinančios visa, kas žmoniška, kilnu ir tauru. Atrodo, lyg mes gyventume amžiais kurtosios kultūros sutemas, lyg būtume priartėję pasaulio žlugimo išvakares.

Ir šiais didžiojo nerimo, tamsios nevilties ir sunkių bandymų laikais mes labiausia ilgimės to, kas mus besiblaškančius suramintų, kas mumyse įžiebtų šviesią viltį sulaukti geresnių laikų, kas suteiktų jėgų bei ištvermės pakelti likimo mums skirtą didįjį bandymą.

Ir toki didį ir šviesų žmogų mes savo tarpe turime — tai mūsų didžiai gerbiamas, brangus ir visų mylimas sukaktuvininkas Dr. Vydūnas, sulaukęs patriarchiško amžiaus.

Prieš 60 metų Vydūnas pradėjo mūsų tautai dirbti, prieš 50 metų jis prabilo į ją nauju, stipriu ir brandžiu kūrybos žodžiu ir jai davė gausų ir vertingą kūrybos lobį.

Vydūnas savo kūryba ir visuomenine veikla mūsų tautą vedė iš tamsos į šviesą, iš vergovės į laisvę. Jis mūsų tautoje kėlė pasiilgimą aukštesnio ir tauresnio žmoniškumo, mokė mus būti ne garbingų probočių šešėliais, bet sau žmonėmis, savojo likimo viešpačiais, savąja kūryba kurstančiais tautos Amžinąją Ugnį, kuri savo skaisčiomis ir didingomis liepsnomis ne tik mums, bet ir visam pasaului šviestų.

Vydūnas savo kūryboje vaizduoja ne kasdienį pilkąjį gyvenimą, bet sprendžia didžiąsias gyvenimo ir buities problemas. Jo kūryba šviesi ir giedri. Joje laimi gėrio pradas. Vydūno kūryboje vaizduojama žmogaus sielos kova su tuo, kas ją varžo ir vergia, kas neleidžia jai kilti idėjų pasaulin, grįžti dievybėn, iš kurios juk žmogaus siela yra kilusi. Bet idėjų pasaulin, dievybėn tegalima žengti tik per darbą, kovą ir kančias. Darbu kuriamos vertybės, kuriomis grindžiamas kelias prie dievybės, kova nugalimas mus tykojąs pavergti blogis, kančia apvaloma siela nuo gyvenimo rūdžių, nuo to, kas mus trukdo atsipalaiduoti nuo materijos ir daiktiškumo.

Vydūno kūryboje mūsų tautai nužymėtas kelias veda į aukštumas, į tobulesnį gyvenimą. Tai kelias, kuriuo einant negalima paklysti, ir beklaidžiojant, jėgų netekus, žūti. Ir šiais mūsų tautai skaudžiais ir sunkiais laikais Vydūno tauri bei didinga asmenybė ir jo gausi bei vertinga kūrybai mums yra didis stiprybės šaltinis, skaidrus šviesių vilčių švyturys, gairės, rodančios kelią į visų mūsų svajojamą ir siekiamą tautos ir tėvynės laisvę.

Vydūno balso mūsų tauta klauso. Jis mūsų mylimas ir gerbiamas. Įvairiomis progomis jis buvo atžymėtas garbingais titulais. Jis pasaulinės rašytojų organizacijos Pen Klubo garbės narys, jis Lietuvių Rašytojų Tremtinių Draugijos ir Lietuvių Žurnalistų Sąjungos garbės narys.

Šiandien man tenka garbinga ir maloni pareiga mylimą ir brangų sukaktuvininką pasveikinti Lietuvių Rašytojų Tremtinių Draugijos ir Lietuvių Žurnalistų Sąjungos vardu ir palinkėti dar daug kūrybinių metų, dar daug metų būti mūsų tarpe tuo šviesiu didingo žmoniškumo Švyturiu, kuris neleistų mums pasklisti šioje tamsioje ir gūdžioje tremties naktyje, o padėtų susirasti kelią į laisvąją tėvynę, kurios Amžinosios Ugnies didysis Žinys Tamsta esi, brangus ir mylimas sukaktuvininke!

Raštu didžiai gerbiamą sukaktuvininką Dr. Vydūną sveikino:

Jungtinių Amerikos Valstybių Lietuvių Rašytojų Draugija.
Brangus Jubiliate,

Jungtinių Amerikos Valstybių Lietuvių Rašytojų Draugija pagarbos ir džiaugsmo kupina dvasia jungiasi prie tų šviesiųjų brolių ir seserų, kurie šią valandą susirinko nusilenkti Tamstos taurios veiklos asmeniui, įžengusiam šiandien į 80-tąsias Žvaigždžių Takų pakopas.

Mes džiaugiamės Tamstos rašto lobiais, kurie šildė Amžinosios Ugnies skaistumu prisikėlusią tautą ir šiandien tebegaivina jos išblaškytus vaikus.

Šių dienų demono bandymų kelyje linkime Tamstai ištvermės ir sveikatos.

Mes tikim, kad suklupus didžiajam smurtui, vėl iš visų pasaulio kraštų susirinks Lietuvos vaikai į senąsias sodybas ir kartu su Tamsta žengs į didžiojo prisikėlimo saulėtėkį.

J. Aistis,
J.A.V.L.R. D-jos Pirmininkas

St. Būdavas,
J.A.V.L.R. D-jos Sekretorius

Laišku iš Lübecko sveikino rašytojas Faustas Kirša:

Brangus Kūrėjau!

Kaip niekas kitas, Jūs atgaivinote Lietuvos praeities Amžinąją Ugnį.

Kaip niekas kitas, iš senovės kapų išvedėte melstis prie Šventųjų Lietuvos aukurų vainikuotas vaidelutes ir pražilusius Krivius.

Kaip niekas kitas, per visą savo amžių Prūsų žemėje gaivinote tautos sąmonę.

Kaip niekas kitas, tapote savaimingu vienuoliu, kad taptumėte lietuvių dvasios ritieriumi.

Jūsų 80 metų amžius ir dvasinė patirtis tespindi jaunajai kartai stiprybe ir pasiaukojimu, keliaujant į laisvę ir nepriklausomą Lietuvą.

Laišku iš Amerikos sveikino ir rašytojas A. Vaičiulaitis:

Brangus Tautieti,

Noriu Jus pasveikinti ir išreikšti nuoširdžius linkėjimus Jūsų sukakties proga, sulaukus 80 metų amžiaus.

Kiek girdžiu, po tiekos skaudžių patyrimų Jūs vis esate darbštus ir vikrus, pilnas kūrybinės dvasios. Neveltui kadais Jūs rašėte: „Mes nesame silpni. Su mumis yra Kūrybos dvasia".

Aš pats jau seniai Jus pažįstu. Kai nuvažiuodavau prieš 25 metus į svečius pas savo tetą, tenai, Suvalkijos kaime, rasdavau Jūsų raštų apie Visatos Sąrangą, apie mirtį. Mano pusbrolis, ūkininkas, man sakydavo, rodydamas tas knygas: „Tai parašė Vydūnas, filosofas".

Jūs, dar anais geresniais laikais, tarpais jausdavotės vieni, be atgarsio. O štai Jūsų žodžiai, Jūsų kūrybinė mintis buvo pasiekusi ir mūsų tautos širdį, patį kaimą.

Paskui, dar moksleivis būdamas, tamsią naktį iš savo tėviškės ėjau į Vilkaviškį, kad išgirsčiau Jūsų paskaitą ir Jus pačius išvysčiau.

Nuo tų senų dienų retai kada taip buvau arti priėjęs prie Jūsų, kaip dabar, būdamas toli, už marių. Skaičiau Jūsų „Kalėjimą" ir labai susigyvenau su Jumis, daug ką naujo patyriau iš Jūsų praėjusių dienų.

Neseniai gavau iš Romos, ten prieš karą paliktus Jūsų „Probočių šešėlius", taip pat ir Jūsų vertimą iš sanskrito. Tad sykiu skaitau abu šiuos veikalus.

Tegul Kūrybos dvasia lydi Jus ir vėl atgal visus mus grąžina į gimtąją žemę, prie Nemuno krantų.

Ir Kanada nepripažįsta Lietuvos uzurpacijos

Balandžio 1 ir 2 d. d. Toronto laikraščiai pirmuose puslapiuose paskelbė tokią žinią:

„Dėl ankstyvesnio Sovietų ambasados skelbimo, Kanados vyriausybė praneša, kad lietuviai, gyvenantieji šiame krašte, nėra įpareigojami registruotis kaip sovietų piliečiai.

Sovietų ambasada Kanadoje svetimos valstybės kalba spausdintais pranešimais paskelbė, kad visi lietuviai, kurie yra gimę Rusijos provincijoje Lietuvoje, kurie gruodžio mėn, 16 d. (pask. metų S.M.) buvo Kanadoje ir neturėjo tos šalies pilietybės, šaukiami registruotis į TSRS ambasadą ar konsulatus kaip sovietų piliečiai. Registracija bus vykdoma iki birželio 1 d.

Užsienių Reikalų Departamentas, teikdamas spaudai žinias, pranešė, kad šis Sovietų ambasados žingsnis yra padarytas be Kanados vyriausybės žinios. Departamentas apgailestauja, kad Sovietai, prieš tai nepasitarę su vietos valdžia, daro viešus pranešimus. Po diplomatinio priekaišto, Departamentas toliau skelbia, kad **Kanados vyriausybė niekuomet nėra pripažinusi Lietuvos Rusijos dalimi. Todėl Kanadoje gyvenantieji lietuviai nėra respektuojami kaip sovietų piliečiai.** Jei nuolatine gyv. vieta jie pasirinko šį kraštą, tuo geriau jie gali gauti Kanados pilietybę.

Kanados vyriausybė, sako toliau pranešimas, respektuodama Sovietų ambasados skelbimą slavų kalboje, pripažįsta, kad lietuvių registracija yra savanoriška. Sovietų rašte nepaaiškinta, kad registravimasis neprivalomas. Pagal tai Departamentas kreipėsi į Sov. ambasadą prašydamas, kad ateityje, darant panašius pranešimus, būtų pažymima, jog registravimasis yra savanoriškas.

Pagal 1941 m. visuotinį gyv. surašymą, Kanadoje buvo 7.789 lietuviai (gimę Lietuvoje). Daugiausia iš jų gyvena Ontario (2.562) ir Quebeko (3.724) provincijose". S.M.

Italijos vidaus reikalų ministeris Mario Scelba balandžio 6 d. vakare pareiškė, kad nuo rinkimų numatoma atsisakyti, žeigu grėstų individualiai laisvei. (INS, Reuter, AFP)

DP būtų tikrai naudingi JAV piliečiai

Štai vėl The New York Times atspausdino malonų straipsnį apie DP ir vis ragina priimti juos į JAV, nes tai būtų tam pačiam kraštui naudinga.

Nežiūrint moralinio atsakingumo, pažymi mūsų jau minėtasis laikraštis, kuris krenta J.A.Valstybėms, kad jos įsileistų Europoje esančių tremtinių dalį, pranešimų ir charakteristikų studijos apie 617.600 DP, vis dar tebegyvenančių stovyklose, kelia klausimą, kodėl šis ar kuris kitas kraštas nerodo noro prisiimti tokių potencialiai naudingų piliečių.

DP negali būti, kaip daugelis galėjo galvoti, būsima našta tautiniam ūkiui. Priešingai, yra geras pagrindas manyti, kad jie būtų tam ūkiui kaip tik didelė paspirtis. Dauguma jų — tiek vyrai, tiek moterys — yra tarp 18—45 metų amžiaus (o tai juk produktingiausias amžius), jų 64,56 % — vyrų ir 59,21 % — moterų. Per 45 metus amžiaus tėra tik 14,72 % iš bendro 617.600 skaičiaus.

Susigrupavimas pagal profesinį pasiruošimą yra taip pat vertas aukšto pasitikėjimo. Apie vieną trečdalį yra kvalifikuoti darbininkai, atstovaują 60 skirtingų profesijų ir daugiausia tokias kategorijas, kurių šiuo metu J.A.Valstybėms labiausiai trūksta. Viena ketvirtoji yra žemės ūkio darbininkai, kurių taip pat trūksta ir ypatingai trūks šiame krašte, suko laikraštis, jeigu iš žemės ūkio srričių gyventojų išvykimas užsitęs ir jei bus priimtas visuotinis karinis apmokymas bei dalinė mobilizacija. Viena dešimtoji jų visų yra profesiniai darbininkai.

J.A.Valstybės tinkamos dalies šių DP, suteikiant jiems naujas tėvynes ir atgaivinant vilį, dar nėra pasiėmusios. Per 6 mėnesius, baigiant gruodžio 31 d., pagal IRO pranešimą JAV tėra priėmusios tik 9.302 DP, kai D. Britanija — 26.426, Belgija — 15.894, Prancūzija — 12.743. Net 7.448 jau įsileido Kanada, kurios gyventojai tesudaro mažiau kaip 1/10 JAV gyventojų skaičiaus. Visai aišku, kad šiuo metu, kada trūksta darbo rankų, įsileidimas didesnio skaičiaus DP iš Europos stovyklose esančių 800.000 DP, kurie nenori sugrįžti namo į komunistų valdomus kraštus, būtų mums tik naudingas.

Jie turi kvalifikacijas būti naudingais piliečiais. Tad ar mes galime atstumti tą mums patiems naudingą progą, kad jie čia atvyktų? — baigdamas klausia laikraštis.

(NYTOW/am)

Naujas DP imigracijos Amerikon projektas

200.000 DP ĮSILEISTINA Į JAV PER DVEJIS METUS. PROJEKTAS PATEIKTA KONGRESUI Š. M. BALANDŽIO 7 D.

UP pranešimu iš Washingtono, kaip informuoja S&S, š. m. balandžio 7 d. JAV Kongresui pateiktas naujos redakcijos įstatymo projektas, pagal kurį per dvejis metus būtų į JAV įsileista 200.000 DP. Naujasio projektas nenumato padidinti reguliarios emigracinės kvotos: jis tik reikalauja šios kvotos rėmuose rezervuoti 200.000 Europos tremtiniams. Iš šio skaičiaus būtų dar 15.000 leidimų rezervuota tiems asmenims, kurie laikinai jau gyvena Jungt. Valstybėse, bet dėl politinių aplinkybių negali grįžti į savo tėvynes.

Pažymėtina, kad ir šis įstatymo projektas numato, kad norintieji atvykti į JAV turėtų Amerikos piliečių pateiktas garantijas (affidavitus), kad jie atvykę bus aprūpinti asmeniškai ir tuo būdu nebus visuomenei našta.

Šis projektas, remiamas atstovo Franck Fellows, buvo jo vadovaujamo imigracijos pakomitečio priimtas ir referuotas Kongreso juridiniam komitetui. (m)

Didėja palankumas DP imigracijai į JAV

UP iš Washingtono praneša, kad lenai padidėjusios nuotaikos DP įsileisti į Ameriką.

Taip kongreso imigracijos pakomitečio pirmininkas Frank Fellows spėlioja, kad būsią leista atvykti į Ameriką 200.000 DP per 2 metus. Pakomitetis veda derybas su kariuomenės, valstybės d-to ir imigracijos tarnybos pareigūnais minėtu reikalu.

Taip pat pranešama, kad įstatymas tol nebus priimtas, kol nebus pašalinti visi nesutarimai. Pagal senato bilių yra numatyta įsileisti 100.000.

Fellows pareiškė, kad jis manąs, jog senatas sutiksiąs įsileistiną DP skaičių padidinti. (S&S/m.)

REPREZENTACINIAI RŪMAI UŽ 200.000 DP

Vis dažniau ir dažniau kalbama spaudoje apie DP įsileidimą į JAV. Reprezentacinių rūmų juridinis pakomitetis nubalsavo už 200.000 DP įsileidimo projektą, įsileidžiant juos per 2 metus.

Pirmumas bus teikiamas kvalifikuotiems asmenims. Šio pakomitečio pirmininkas Fellows tuojau kalbėsiąsis su pačiu komitetu. Pagal tą projektą, kaip UP praneša, pirmasis pirmumas (preference) bus suteiktas žemės ir namų ūkio darbininkams, konstruktoriams, siuvyklų darbininkams. Sekantis pirmumo laipsnis (priority) bus suteiktas gydytojams, sesutėms, dantistams ir kitiems asmenims su specialiomis kvalifikacijomis. Jiems bus leista atvykti į šį kraštų tuojau, kai tik projektas taps įstatymu.

Ūkininkai skatina kongresmanus pasisakyti už svetimų ž. ū. darbininkų įsileidimą, nes vietinių esą sunku gauti darbams dėl reliatyviai mažo atlyginimo. Pakomitečio pirmininkas Follows nepritaria Strattono biliui. (S&S/am)

Pabaltijo M. Tarybos suvažiavimas

Š. m. balandžio 10 d. Augsburge, Ludwigsbau salėje, įvyko Pabaltijo moterų rašytojų ir menininkių pobūvis, rytojaus dienąs — Pabaltijo Moterų Tarybos posėdis.

Rašytojų suvažiavimo tikslas buvo abipusis glaudesnis bendradarbiavimas ir susipažinimas su trijų tautų moterų kūryba. Jį pradėjo P. Mot. Tarybos pirmininkė estė, dr. Jurma. Savo paskaitoje ji apibūdino Estijos gamtą ir jos įtaką meninei kūrybai. Meninėje dalyje pasirodė esčių moterų choras, solistė ir buvo perskaityti atskirų rašytojų kūriniai, versti į vokiečių kalbą.

Antruoju punktu sekė latvių pasirodymas: paskaita, dainos ir deklamacijos bei prozos dalykėliai.

Trečioje dalyje — lietuvės. Išsamią paskaitą skaitė dr. Žilinskienė, P. Mot. Tarybos centrinio komiteto narė. Ji nurodė, kad tautos gyvybę sudaro jos kalbą, kurią taip sunku buvo išlaikyti lietuvių tautai. Unija su Lenkija, rusų okupacija — tai veiksniai kurie stengėsi gimtąją kalbą paveržti. Lietuvių kalba buvo saugoma ir puoselėjama lietuvės motinos vargo mokykloje prie ratelio, o jai ugdyti padėjo slapta spausdinamos ir knygnešių gabenamos lietuviškos knygos. Dr. Žilinskienė savo vedamąją mintį parėmė istorine mūsų tautos medžiaga. Kalba padėjo tautinei sąmonei atbusti ir nepriklausomybę atkurti, ji ir toliau lieka svarbiausias mūsų tautinės vienybės veiksnys.

Meninėje dalyje kelias dainas padainavo solistė Daugelienė, eilėraščių vokišką vertimą bei lietuvišką tekstą padeklamavo dramos artistė Pukelevičiūtė. Meninę dalį baigė išraiškos šokių atstovė Valeišaitė, gracingai atlikusi tris šokius.

Vakare įvyko pobūvis, kur trijų tautų rašytojos turėjo progos arčiau vienos kitas pažinti bei išgirsti daugiau kūrinių.

Balandžio 11 d. 8 val. rytą P. Mot. Tarybos narės dalyvavo mišiose, kurios buvo atlaikytos už moteris, kenčiančias Sibire.

9 val. skautėms gražiai atstoves pasitikus, estų mokykloje įvyko P. M. Tarybos posėdis, kuris užtruko iki 14 val.

P. M. Tarybos pirmininkė davė darbų apyskaitą. Taryba neliko abejinga nė vienam svarbesniam mūsų tremties įvykiui. Buvo kreiptasi į atskirus asmenis bei oficialias įstaigas, įteikiant jiems memorandumus bei prašymus einamais ir opiais mūsų tremtinių reikalais. Ypač stengtasi atkreipti įtakingų asmenų dėmesį į tai, kad emigracijos atveju ardomos šeimos; buvo prašyta emigruoti senius ir paliegėlius bei mažus vaikus.

Konkretus pasiūlymas T-bai buvo gautas iš Prancūzijos vienos moterų organizacijos įkurti Prancūzijoje Pabaltijo tremtinių vaikams vaikų namus, ypač neturintiems tėvo. Šis klausimas buvo posėdyje diskutuotas ir, atrodo, bus daroma tam tikrų žygių. P. M. Taryba rūpinasi Pabaltijo tautų propaganda, ruošdama įvairaus pobūdžio parodas svetimtaučiams.

Posėdyje buvo ilgiau sustota ties P. M. T-bos statutu, kurio kai kurie punktai buvo pataisyti.

Numatoma parengti memorandumą, kur būtų nustatyta darbingos moters sąvoka emigracijos atžvilgiu.

Vienas ilgiau diskutuotų klausimų buvo pasiruošimas visuotiniam P. Mot. T-bos suvažiavimui, kuris įvyks birželio mėn. Würzburge. Buvo diskutuoti P. Mot. T-bos santykiai su Tarptautine Moterų Lyga, kurios nariu yra P. Mot. Taryba.

Posėdis vyko draugiškoje nuotaikoje. Kiekviena Tarybos narė paliko suvažiavimą su didesne energija ir stipresniu pasiryžimu tolimesniam darbui ir bendradarbiavimui tarp trijų teritorijos ir likimo surištų tautų.

Dalyvė